

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Róma új rabszolgái

Azt hiszik a megalkuvók, a zsidóság imbolygó, de soha el nem sülyedő hajójának menekülő patkányai, a kikeresztelkedő renegátok, hogyha elhagyják küzdő, szenvedő sorainkat, akkor megmenekültek a lidércnyomástól, aminek ők a „zsidóság”-ot hiszik. Holott valóban lidércnyomás leszünk nekik éltük végéig. Ahogy mi zsidók nem feledjük a legboldogabb időkben sem, hogy volt egy Titus, aki felperzselt Jeruzsálemet, ugyanúgy nem felejtjük el a hitehagyottak sem, hogy hiába dobnak ők is üszköt a zsidóság szentélyére Titus és Hadrián barbár katonái módjára, a mi lelki szentélyünk, örök zsidóságunk nem fog elhamvadni sohasem.

Templomokat, házakat, földi vagyonekat pusztíthatnak barbár kezek, a tűzcsóva megteheti kárhózatot munkáját, de Javneht, a zsidó Tanháza soha, semmiféle tűz nem hamvaszthatja el. A németek az imakönyveket is el akarják égetni, meg a héber könyveket. Azt hiszik naiv elbizakodottságukban, hogyha auto-da-fét gyujtanak a könyvnek, — mint matériának, — akkor ezzel a zsidóság örök értékeit is elpusztították. Nem tudják, hogy amíg egyetlen zsidó lesz ezen a földön, aki ismeri a Tant és hiszi az Örökévalót, addig nincsen olyan máglya a világon, amely az Esmét elhamvaszthatja. Nem átok és nem tragédia, ha közülünk is dezertálnak, mert a férgese, ha elhull, annál egészségesebb lesz a fa többi virága-gyümölcse.

A bukaresti ötszáz, a zágrábi háromszáz, az aradi száznegyven, meg a többi városok zsidó szökevényei, akik árulással akarják a jobb és könnyebb életet biztosítani maguknak, hű reményt kergetnek és délibáb után szaladnak. Tisobeav-nak csaknem kétezer éves kintó emléke úgy sem fog nekik nyugtot hagyni sohasem. Ezek azt hiszik, hogy megmenekültek a zsidóságtól, ha hátat fordítanak neki. És a zsidóság van olyan egészséges és életerős, hogy nem hívja őket vissza. Menjenek! A lelki chorbánra, a lelkeknek erre a tisobeavi összeomlására kell most gondoljunk, amikor emlékezünk a nagy pusztulásra, amely örök vándorlásra kényszerítette a zsidóságot.

De talán még ez is az isteni gondoskodás ez a látszat-szerencsétlenség, amely bennünket ér a hitehagyásokkal. A zsidó nép fája egészséges és sok jó gyümölcsöt érlel. Ha sok is a vér és sok is a könny, mely öntözi a humuszt, annál inkább javul a televény, amelyen kihajt a zsidóság fája. Mit nekünk a férges gyümölcs? Annál jobb lesz az igazi termés, a jövő generáció, amely vérben és jajban acélozódik keménnyé, hogy ellentálljon a rossz idők viharainak. Mert minden vihar elmúlik egyszer és kiderül az égbolt. A mi egünk most nagyon komor, de hiszünk a zsidó jobb jövőben, amelynek el kell következnie.

Emlékezzünk...

Egy esztendeje annak, hogy nagy gyász érte Románia népeit. Évfordulóhoz érkezünk és újra emlékezzünk Mária királynéra, a nagy uralkodó felejthetetlen hitvesére, aki szívének minden dobbanásával szolgálta népét és hazáját.

Egy éve annak, hogy egy ország állót lehajtott ívvel a nagy királyné koporsója mellett. Az emlékezés virágai nem hervadtak el azóta sem, és az idők végtelenjéig fogják hirdetni a Nagy Királyné örök és hervadhatatlan érdemeit.

Felséges uralkodónk édesanyja, I. Ferdinánd király hitvese, egy esztendővel ezelőtt tért meg őseihez és virraszt forrón szeretett népe felett. Erezzük, hogy még tulnan is aggódo szeretettel örködik az uralkodásuk alatt naggyá lett ország sorsa felett. Komoly, nehéz időkben élünk és Felséges Uralkodónk gondossága biztosítja annak az országnak határain belül élő minden egyes polgárnak nyugalmát és biztonságát. Nehéz időkben élünk, nem napsütéses az európai horizont, de mi mégis nyugodtan nézhetünk a jövő elé.

Mélységes kegyelettel emlékezünk a Nagy Királynéra, aki az argesi kastély kriptájában alussza örök álmát, egy dicsőséges munkában, korszakos harcokban és alkötésekben eltöltött élet után.

Újra elhelyezzük a kegyelet virágait Mária királyné hervadhatatlan emléke előtt és kérjük a Mindenhatót, hogy adjon hosszú életet Felséges Királyunknak és a Felséges Trónörökösnek, Mihály nagyvajdának.

Most, amikor a régi Szentély történelmi tragédiájának emlékétől terhesek napjaink, amikor földön ülünk és gyászolunk, siratjuk elpusztult országunkat, vigasztaljon bennünket, hogy egy életerős új nemzedék újra építi azt. De egyik „écho”-nk azoknak is szól, akik a megpróbáltatások napjaiban elhagyják sorainkat. Ezt a mostanában mindinkább erősödő lelki-chorbant is elbírjuk. De megvetésünknek kell hangot adjunk, mert a lelki-szentély meggyalázói ők, akiknek ősei hetven nemzedéken át hordozták magukban a javnei életelixirt és a hetvenedik generációban mégis elfogadják a titusi feltételt és rabszolgáknak jelentkeznek Rómánál, hogy ezzel a rabláncsal a nyakukon megkönnyítsék életüket. Ők, a dezertőrök azt hiszik,

hogy ezzel „felszabadultak” és ledobták magukról a „nehéz igát.” Mi meg azt hirdetjük és valljuk, hogy eladták magukat egy fikcióért, eladták lelküket olyasvalamiért, ami ellen hetven generáción keresztül küzdöttek őseik.

Echo csendül az egy napra kopárrá tett templomok kövein. Emlékezzünk a sok felégetett templomra, az elmúlt év chorbánjaira. A német-osztrák és a csehországi felégetett templomok üszkös romjainál keserünk, meg az árulók fölött, akik elhagytak bennünket. De jön utána a vigasztalás napja és népi tragédiánk romjainál adjon nekünk vigaszt az újjépülő szent ország és a lelki megújulás, amelynek mielőbb el kell jöjjön az ideje.

A mi váloszunk:

Hatalmas épületek, városrészek és ötven kolónia létesült az arab terror kezdete óta

Jeruzsálem. — Három és fél év óta folynak a terrorcselekmények Palesztinában és a zsidó nép hallatlan életerejére vall, hogy ezidő óta ötven új kolóniát létesített. Az ötvenedik kolónia alapkőve Beer-Tuvia-tól nyolc kilométerre fekszik és neve: Beth Affa. Beth Affa az ország déli részén épült fel és az első települők egy éjszaka alatt rakták le alapkőveit. Julius 16-án Mikve Jiszrael mellett létesült még egy kolónia, amelynek Kfar Netter lett a neve, az Alliance létesítójének Charles Netter-nek emlékére.

Ugyancsak a palesztinai helyzet enyhülését jelzi az a körülmény is, hogy egy gyalogos katonai brigádöt átvezényeltek

Egyiptomba. Egy angol brigád 4000 emberből áll a hozzátartozó osztagokkal.

A palesztinai építési és alkotási kedvre jellemző, hogy 250.000 font költséggel óriási házkolosszus épül Jeruzsálemben. Egyiptomi pénzkapacitás építetteti a házkomplexumot, amely Palesztina legnagyobb épülete lesz. Az építési tervpályázatot dr Friedmann Sándor szigeti származású fiatal mérnök nyerte el. Két éven keresztül 700 embernek fog kenyeret adni ez a hatalmas építkezés.

Ezek a jelenségek mind arra mutatnak, hogy a palesztinai építőmunka mind nagyobb lendületet vesz, ötven kolónia a legszébb válasz az angolok rosszüldatára és az arabok terrorjára.

AZ ACÉLFAL

Írta: VLADIMIR JABOTINSKY

Részlet a „Die Eiserne Wand” című könyvéből

Egy önként bekövetkező kibékülés az arabokkal kizárt és lehetetlen ügynek látszik. Sem most, sem belátható időn belül. Eme meggyőződésem nem azért hangoztatom ilyen határozott formában, mert kedvem telik abban, ha jószívű embereket bosszanthatok. Különbösen sem hinném, hogy nagyon izgatnám őket, mert hiszen a vakon született embereken kívül mindenki látja, hogy az arabok sohasem fognak önként beletnyugodni abba, hogy egy arab többségű országból zsidó többségű ország váljék.

Minden egyes olvasónak nagyjában fogalma van arról, hogy egyes országok miként kolonizáltak. Kérem tehát, hogy mindenki elevenitve fel emlékezetében ezeket a példákat és miután végiggondolta az összes ismert eseteket, mutasson rá arra, hogy hol és mikor lehetett benszülöttek beleegyezésével gyarmatosítani. Ilyen eset még sohasem fordult elő.

A benszülöttek, mindegy, hogy civilizáltak vagy civilizálatlanok, mindenkor keményen harcolnak a kolonizáció ellen. Az is teljesen mindegy, hogy miképpen viselkednek a kolonizátorok, mert az semmilyen befolyással nincsen a benszülöttekre. Cortez és Pizarro vagy hogy saját elődeinkre is hivatkozzunk, Josua ben Nun idején mi is úgy viselkedtünk, mint a rablók. De az északamerikai angol pionirok válogatott emberek voltak, magasrendű etikai pátozzsal, olyan emberek, akik nem akarták elnyomni az indiánokat, még a légynek sem akartak ártani és őszintén azt hitték, hogy a prériken elég hely van a fehérek és vörösbőrűek számára. És mindezek dacára, a benszülöttek mindenkor egyforma dühvel harcoltak a békés és harcias gyarmatosítók ellen.

De még az sem játszik szerepet, hogy vajon sok szabad föld van-e vagy kevés? 1921-ben az Egyesült Államok területén összesen 340 ezer indiánt számoltak, de a legjobb időkben sem volt nagyobb a számuk Laoradortól a Rio Grande-ig, ezen az irtó nagy területen, mint háromnegyedmillió. Nem akadt annakidején egyetlen ember sem a világon, aki azt hitte volna, hogy ezen a rettentő nagy területen, amely rendelkezésre állott, komoly formában el lehetett volna nyomni ezeket a benszülötteket s a benszülöttek mégis kétségbeesetten küzdöttek a hóditók ellen, nem azért, mert fétek volna az elnyomástól, hanem mert a benszülöttek soha és semmilyen körülmények között nem nyugszanak abba bele, hogy kolonizálják őket. Minden benszülött nép, függetlenül attól, hogy mennyire és mily mértékben civilizált vagy félvad, úgy tekinti országát, mint nemzeti otthonát, ahol egyedül akar lenni az idők végtelelenségig. Nem csupán abba nem nyugszik bele, hogy új urak legyenek azon a részen, hanem társuramat sem akar és abba sem nyugszik bele önként sohasem.

Ugyanez vonatkozik az arabokra is. A soraik között élő békegalambok megpróbálták nekünk bebeszélni, hogy az arabok félbolondok, akiket „jinom” eszközökkel és „okosan” megfogalmazott célkitűzésekkel meg lehet tévesztetni. Még azt is el szerették volna hitetni, hogy az arabok nem mások, mint egy megvesztegethető banda, akik gazdasági és kulturális előnyökért átadják nekünk a palesztinai elsőbbséget. Kijelentem a leghatározottabban, hogy nem osztom ezt a lesújtó véleményt, a palesztinai arabokat illetően. Kulturális szempontból 500 évvel hátrább vannak, mint mi: szellemi szempontból sem rendelkeznek sem a mi ellenállóképességünkkel, sem a mi akaraterőnkkel. De ezzel már minden közöttünk levő ellentétre rámutattunk. Mert tulajdonképpen ők épen olyan éleslátású pszichológusok mint mi és ők is évszázadokon át kicsiszolódott „pilpul”-okon ne-

velkedtek. Mi mesélhetünk nekik amit akarunk, a lelkük mélységeit épen úgy felfogják ők is, mint mi.

És Palesztinához épen olyan ösztönösen ragaszkodnak, mint mi és olyan féltékenyen ragaszkodnak, mint az aztékek a régi Mexikóhoz és a szü-indiánok a maguk prérijéhez. Az arabofilek bebeszélése, hogy ez a nép önként belenyugszik a cionizmus megvalósításába, s ezekért a morális és anyagi kényelmet kapják, amelyet a zsidó kolonizátor fog magával hozni, — ez gyerekes fantázia és abból az előítéletből

származik, amelyet sokan táplálnak köreinkben az arabokkal szemben. Ez bizonyos megvetést jelent az arab képességekkel szemben, mert úgy képzelik, hogy az arab nép nem más, mint egy „megvesztegethető banda”, amely olyan bornírt, hogy egy jó vasúti hálózatért hajlandó lemondani hazájáról. Ez a feltételezés minden alapot nélkülöz. Azt állítják, hogy egyes arabok sokszor megvesztegethetők. De ebből nem lehet arra következtetni, hogy a palesztinai arabság, mint egész, hajlandó volna arra, hogy féltékenyen őrzött nacionalizmusát eladja, valami olyat, amit még a pápák sem adtak el még sohasem. Minden nép harcol a kolonizáció ellen, mindaddig, amíg a legcsekélyebb reménye is mutatkozik arra, hogy megszabaduljon a kolonizáció veszedelmétől. Így fognak cselekedni az arabok Palesztinában mindaddig, amíg a legcsekélyebb szikrája is megvan annak a reménynek, hogy ellenállhatnak a zsidó gyarmatosításnak.

Az erdélyi cionista választások tanulságai

Vasárnap a sékelfizetők urnák elé jártak Erdélyben. Ennek a választásnak érdekes tanulságai vannak mindazok számára, akik foglalkoznak a cionista élet mindenféle megnyilvánulásaival. A tanulságokat természetesen minden egyes cionista más-képpen vonja le világfelfogása és pártállása szerint. Mi úgy szeretnénk ezeket a tanulságokat az olvasók elé tárni, ahogy azt objektív szemmel látni kell.

Mindenekelőtt mélyen el kell itélni azoknak a városoknak cionista frakcióit, akik, dacára a választások kiírásának, egyszerűen megállapodtak egy bizonyos nekik tetsző számarányban és azokat, mint de facto szavazókat jelentették be a központnak. Ezek a fiktív számok lényegesen befolyásolják az eredményeket, mert egy tényleges választás során egészen más eredmény mutatkoznék. Vagy van mindenütt komoly választás, az erőviszonyok felvonulása, vagy nincsen más, mint megegyezés. A kettő együtt nem fér össze és ezért érthető az a mizrachista álláspont, amely szerint mindezeket a helyeken megpeticionálják a választást, — illetőleg nem választást.

Ez az egyik súlyos kifogás, amelyet a választásokkal szemben fel lehet hozni és amelyet tekintetbe kell venni ott, ahol vigyázni kötelessége a központnak a cionista közélet tisztasága felett.

Mi a mizrachista tanulsága? A mizrachisták nagyszerűen előretörték és mindenfelé, ahol a vallásos zsidóság nagyobb tömegekben él, le is szavaztak szép számmal a mizrachista listára. A vallásos zsidóság nem gyerekeket küldött az urnák elé, hanem meglelt, komoly férfiakat, akiknek szava itt ugyan csupán egy olyan értékű szavazat, mint egy fiatal gyereké, de akik látták ezt a felvonulást Nagyváradon, Kolozsváron és más centrumokban, azok láthatták, hogy a „komoly” elem a mizrachista oldalán áll.

Viszont egyik legcsunyább tanulsága ennek a vasárnapi választásnak, hogy vannak olyan, magukat a vallásos irányzathoz tartozónak valló egyének, akik odaadják magukat azoknak az eszméknek, amelyek távol vannak a mizrachista felfogástól. Fából vaskarikát készítenek, mert nem lehet egy igazán vallásos felfogású embernek összekapcsolni a világnézetét egy olyan eszméramlattal, amely távol áll a zsidó ideológiától.

A klall-cionisták ahoz képest, hogy nem képviselnek mást, mint „egyensúlyt” szín és lendület nélkül elég eredményt értek el. Ezt azzal lehet magyarázni, hogy a nem

mizrachihoz tartozó felnőtt cionistáknak nem volt és nincs más választásuk, mint a klall-csoporthoz lecsatlakozni.

A Barisszia szerepe igen furcsa volt az utóbbi években. — Tulajdonképpen nem volt más a Barisszia, mint felsőbb iskolák intelligens diákjainak cionista Burschenschaft-ja. Csak később lett belőle egy olyan szerv, amely a baloldali világfelfogásuk gyülekezőhelyévé vált.

A genfi világkongresszuson nem azok fogják képviselni Erdélyt, akik a zsidó-lakosság számarányának megfelelnek. A sékel alapján történő választási rendszernek vannak olyan kirívó hibái, amelyek csak most mutatkoztak meg nagyobb mértékben.

A „destruktiiv” zsidók Angliában ...

Egyes keleteurópai állam még mindig abban a tévhitben él, hogyha néhány ezer, vagy tízezer zsidótól megszabadul, azt a „liszta haszon” kontójára írhatja. De az angol kormány sem fogadja be a doweri kikötőben a zsidó emigránsokat. Ott is hatszoros szűrőn bocsátják át a kérést, amit egy zsidó ad be azon céllal, hogy beutazási engedélyt kapjon. Mert a náci propaganda belevitte a világ köztudatába, hogy a zsidó csak „rombolni” tud és nem hasznos tagja a társadalomnak.

Most a sokmilliónyi cáfolat közül egyet elmondunk, amit a nagy angol lapok is mind leközöltek. Chamberlain miniszterelnök legutóbbi vidéki körútján meglátogatott egy chrombör gyárat, amelyet két németországi emigráns zsidó épített egy évvel ezelőtt. Olyan szakszerű börgyártási szisztémát hoztak magukkal, amelyeket nem ismertek eddig a brit szigeteken. És ez a gyár ma kétszáz munkást foglalkoztat. Olyan kétszáz munkást, akiket arról a vidékről hoztak el, amelyen nem fizetődik ki a kőszénbányászat. Örök munkanélküliségre kárhoztattak volna, ha nem jön két Hitler birodalmából kiűzött német zsidó és nem csinál egy gyárat. De csináltak és az angolok is jól jártak, mert olyan cikkeket gyártanak, amelyet eddig nem tudtak jól gyártani. És még sok ilyen vállalat van az angol birodalomban, amelyek nagy hasznát látja az állam is. És a hollandok is hasonló tónusban nyilatkoznak az emigrált és menekülő zsidókról. Még más államok is. Higyjék el nekünk összes ellenségeink, hogy produktív, hasznos tagjai vagyunk az emberi társadalomnak. Elég szomorú az, hogy ezt még hirdetniük kellett.

Uj emberek, uj feladatok

Néhány nagy erdélyi hitközségben, a nyugati szertartású hitközségek rabbikarában változások történtek. Friss és töretlen erejű fiatalok kerülnek a régiek helyére. A régiek nagyszerű emberek voltak, de abban az ideológiában éltek, amely ma már sok tekintetben anachronizmusként hat. Mi nem akarunk „utmutatók” lenni. Az élet dinamikája amúgy is rávezeti őket az egyedüli helyes útra. Ez az út önzetesebb, zsidóbb lesz, mint a régi. Nem a szélesre kitaposott országút ez, hanem töretlen ösvény, amelyen elől kell haladni. S utána menetelnek a zsidó ezrek, akik soha ilyen tétovázón nem álltak a nagy problémákkal szemben, mint napjainkban.

Vannak régi hitközségek, ahol a lelkipásztorok a régiek, de a vezetők a világi vezetők hivatásuk magaslátán állanak. Viszont léteznek olyan közösségek, ahol a rabbik már az új idők szellemében dolgoznak, de a világi vezetők a változott viszonyok dacára, még mindig a régi uton haladnak. De ez az élet útja. Majd csak kiegyenlítődnek ezek az ellentétek. Nem is „ellentétek” ezek, hanem az élet útja ez, amely nem ismer sémát, nem ismer dríllt és előírásokat.

Mi bizunk a zsidó vitalitásában, amely mindenkor megtalálta a maga megnyilatkozási formáit. Csak vigyázzanak az új rabbi-vezetők, mert minden szem rájuk figyel. Uj ritmüst kell kezdeményezni, amely olyan „uj” kell legyen, hogy az a régi ut felé kell torkolljék. Visszavezetni a zsidóságot — a zsidósághoz. Ez az egyetlen jelszó több program, mint ezernyi elméleti síkon mozgó beszéd és elmefuttatás. Az élet revizióra kényszerít és ez a lelki revideálás már folyamatban is van. Csak a tempót kell gyorsítani, mert minél gyorsabb a diktált iram, annál közelebbi a cél: a boldog, öntudatos, nemzeti érzelmű igazi és vallásához hűségesen ragaszkodó zsidóság.

MEZEY BÉLA

A hosszú Tisobéav

A rekkenő nyári forróság az esti órákban beszorult a kis Beth-Hamidrás falai közé. A férfiak bozontos szakállukkal, gondozatlan arcukkal olybá tündek, mintha az ostromlott Jeruzsálem lakói lennének, akik szótlánul türik az ostromzár szenvedéseit és éhségét.

Reb Sulem, a sálter síró hangon fogott hozzá az Echo elmondásához és mikor ahhoz a sorhoz érkezett, hogy

„Mikor fogsz már megkönnyülni Cionon...” a hívek szemeit elfutotta a könny és a cádik Reb Májér hangosan sírt. Valódi tisobéavi hangulat volt és az is meglehet, hogy a cádik és hívei ebben a pillanatban nem is Cionra és Jeruzsálemre gondoltak, hanem Berlinre, Prágára és azokra az országokra, ahol annyi százezer zsidó élet semmisült meg a gonoszság uralma alatt.

Lassan feltápáskodtak a földről a Cionért és Jeruzsálemért gyászolók és ma este nem üdvözölték a cádikot, hanem szótlánul önmagukba zárva gondolataikat, hagyták el a kis Beth-Hamidrást. Csak a cádik és a legbizalmasabbak maradtak vissza. Ők egész éjszaka fenn lesznek és imával, sirással fogják ostromolni az égnek kapuit, hátha végre-valahára foganatja lesz a sirásnak és a megtört szívek alázatos esdeklésének.

És megszólalt Nuchem, a volínszkii:

— Cádik! Hosszu, nagyon hosszú ez a tisobéav amely most évek óta üldöz bennünket... Vajon mi lehet az oka ennek?

Még mindig nem elég az örömből

Még mindig jönnek a rettentő és keserű hírek Németországból, amelyek még keserűbbé teszik ezeket a Tisobéav előtti forró és amúgy is lankasztó napokat. Hírek, amelyekre újra elindulhat a zsidó könnyek árja.

Az egyik: az esseni „Nationalzeitung” Göring marsall lapja egyik legutóbbi számában azt követeli, hogy égessék el az összes zsidó imakönyveket és héber tudományos könyveket is, amelyek a birodalom területén találhatóak. A lap szerint „logikus”, hogyha a zsinagógákat bezárták és megsemmisítették, akkor minek az imakönyv?

A másik: A bécsi nemzeti szocialisták újra megkezdték az uccai atrocitásokat. Férfiakat és nőket elfognak az uccán és újra takarították velük az aszfaltot. Sok ház ablakát betörik, ahol nagyrészt zsidók laknak.

A harmadik: A lengyel származású zsidókat 24 órán belül távozásra szólítják fel és amikor megkérdik, miért e szigor, az a válasz: miért adtak a lengyelországi zsidók 25 millió dollárt a lengyel hadsereg önvédelmi céljaira. Mintha tehetne arról a szegény szerencsétlen koldus lengyel zsidó, akit a kegyetlen sors Bécsben lakásra büntetett, hogy a lengyel zsidók pénzt adtak hazájuk önvédelmére.

A negyedik: Ha külföldről rokonok pénzt küldenek a német zsidóknak, akkor ezt az összeget lefoglalják. A címzettet arra kényszerítik, hogy írja alá az átvételt igazoló receptet és a pénzt — megtartják maguknak. Ha ez nem rablóvilág, — akkor micsoda? Még ezt a segítyt is el akarják konfiskálni. Illetőleg nem csak „akarják”, hanem meg is teszik.

A keserűségek keserűsége ez a sok szimptoma. Vae victis!

A „Stürmer“-szekrény Prágában

Prága centrumában van egy átjáró, a melynek „U Cerné Ruze” a neve. Nagyrészt zsidó üzletek vannak itt és zsidók által frekventált kávéházak. Most gondolt egyet

A cádik, a ryskovi Reb Májér nem válaszolt azonnal. A mai napnak tespedt egyhangúsága, a rekkenő forróság ránehézedett testére-lelkére. Szemei az „Echo” sorait követték, mintha a próféta gyászénekében vélte volna felfedezni a magyarázatot a nagy kérdésre, amelyet nekiszegedett Nuchem, a volínszkii. Aztán becukta a könyvet, maga elé nézett tűnődve és így szólott:

— Tisobéav éjszakáján a Trón számolyánál nagy jövés-menés van. Az Ielőszek elé vonulnak Izráel nagyjai és elsorolják Izráel erényeit, jótulajdonosságait, hűségét és mindazokat az igazságokat, amelyek alkalmasak arra, hogy a könyörület és irgalom kapui kitérüljenek, hogy végre Izráel szenvedései megszűnjenek. De felvonulnak Izráel ellenségei is, akiket a sáttán küld tanúságtételül Izráel hibái, bűnei, hűtlenségei mellett. Felsorolják Tisobéav éjszakája várakozással megtelt csendjében a bűnöket és erényeket. Így folyik ez időlen idek óta és a bírák nem tudnak igaz lelkiismeretük szerint olyan ítéletet hozni, amely kedvező legyen a végleges megváltás meggyorsítására.

A cádik hangja sötét színt kapott, amint folytatta:

— Így volt ez pár évvel ezelőtt is. Felvonultak Izráel védői és megtöltötték a tárgyaló termet Izráel erényeinek dicséretével. De ott voltak Izráel ellenségei is, akik nem szüntek meg lankadatlanul, kitérőtlen bífeinkről beszélni. És nem tudták odaítni, hogy kinek higgyenek. Erre megszólalt egy hang:

— Két emberalakot öltött angyal fogja végigjárni a földet és amit azok majd jelentenek, aképpen fogunk határozni.

Így is történt. Két angyal parancsot kapott, hogy

Bosszúságot.

pénzt, időt és munkát takarít meg minden üzletember, ha kereskedelmi levelezésében általunk szabadalmazott levelezőlapot használ.

„deal” Timişoara

Kérjen mintát! Bu.lev. Regina Maria 10

a protektorátus, amely nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, hogy a cseh és morvaországi zsidókon is üssön egyet, most kiadta a jelszót, hogy a „Stürmer” szekrényt ki kell akasztani ezen a frekventált részen.

A „Stürmer” szekrény előtt nem szabad egy pillanatra sem megállani a zsidóknak. Tehát nem tűrik el azt sem, hogy zsidó erre a „szentségre” ránézzen. Ellenben pogromokra uszít, gyűlölködést fakaszt és nem tudja megérteni, hogy mi oka lehet annak, hogy a cseh nép nem akarja ezt az uszítást bevenni és nem hajlandó együtt üvöltölni a farkasokkal.

Akik ismerték a prágai demokrácia hangulatát, az el kell borzadjon az idők eme változása felett, ami ott bekövetkezett. A „Stürmer” szekrény mellett gondoljuk el, hogy amennyire ez fáj a zsidóknak, ugyanúgy, vagy talán ezerszer jobban fáj a cseheknek, hogy Masaryk szobrát elvitték helyéről. Masaryknak, aki annyit küzdött népe szabadságáért. Egy cseh hazafinak nem lehet nagyobb pontot adni és csak önértetes népi öntudattal rendelkező ember tudja felfogni, hogy ez a cselekedet milyen mértékeltelen gyűlöletet fakaszt a cseh nép körében. Hét-nyolc millió csehnek jelent ez kegyetlen arcuköpést, aminthogy a „Stürmer” cselekszik ezt a zsidókkal.

Vajon nem-e gondolnak arra Németország mai urai, hogy ez a helyzet nem tartathat örökké és valami rettentő reakciója lesz — ennek az elképzelhetetlen reakciónak. Az állandó izgalomban és nyugtalan-ságban tartott európai százmilliók, a végig sértett kis népekkel együtt egyszerre olyan élet-halál küzdelmet indítanak a német néppel karöltve, a kinzók, az embertelen poroszok ellen, aminek nem lehet kétséges a kimenetele. Egy gyűlöletre és embertelenségre felépített uralomnak, kegyetlen csunya kell legyen a vége... hogy az emberiség fellelegessék...

emberi alakot öltöten járnak végig a világot és mához egy évre újra jelentkezzenek és számoljanak be tapasztalataikról.

#

Náthán, a koldus zsidó, hajnali öt óra tájban érkezett a zydacovi állomásra. Téli hajnal volt, a hó fergetelesen hullott, súvítve jajgatott a szél végig egész Galicián. Náthán, a koldus zsidó elővette kis cók-mókját és megindult a város felé. Amint a keskeny uccákon meggyönyvedten szaporázta lépteit, az egyik házból kis petróleumlámpa fénye szűrődött ki. Náthán, a koldus zsidó bekocogott az ablakon. Szakállas, pájeszes zsidó nézett ki az ablakon és barátságosan hívta be Náthánt. A jószerecséje egy kis beth-hamidrásba vezette a koldus zsidót, ahol már a hajnali órákban szorgalmasan tanultak a jámbor hívek. A koldust körülfogták, ki-kérdezték és ezek a szegény galíciai zsidók rögtön összeadtak néhány garast számára. Forró teával melegítették fel fázó tagjait. Náthán megkérdezte az egyik, öregebb zsidót:

— Van-e itt rituális fürdő, ahol meglehetne fürödni?

A kérdezőt ősi szokás szerint kérdéssel válaszolt:

— Mikvet akar Zydacovba? Hányat akar? Akar-e a belzi mikveba menni, vagy a sinevibe? Van itt nekünk hálistennek négy mikvénk is...

Náthán, a koldus zsidó hálásan megköszönte a kora hajnali vendéglátást és utját a mikve felé vité. Jól megfürdött. Távozása előtt megkérdezte, hogy hol lehet imádkozni. A mikves zsidó készségesen válaszolt:

— Van itt hálaistennek Zydacovban negyven

Jabotinsky jogosnak találja Stern Samu udvari tanácsos nyilatkozik

A varsói „Moment”-ben megjelent egy cikk, amelynek címe „Amen” volt és ebben a cikkben Vladimir Jabotinsky, az Ujcionista Szervezet elnöke a következőket írja:

— Nyugodtan felállíthatjuk a kérdést: Hagyja-e el a zsidó nép a Fehér Könyv elleni harc utolsó lövészárkát is? A zsidó milliók számára ez a zsidó harci megmozdulás (a zsidó ellenterror) maradt az egyetlen vigasz. Ha erről is lemondunk, akkor a zsidó lelkek demoralizált kétségbeesés hangulatába süllyednének. Nem hagyjuk fejünket politikai szofizmákkal telítőtteni. Való igaz: mindenki azt szerette volna, ha a zsidó küzdelem metódusa az lett volna, hogy közvetlenül a gyilkos banditák kerüljenek az ítélőszék elé. Ha azonban egy zsidó fegyveres csapat üldözőbe venne egy arab terrorbandát, akkor ennek a csapatnak tagjait az angolok elfognák, lefegyvereznék, bíróság elé állítanák és nagyrészüket fel is akasztanák. Mi nem állunk a két alternatíva előtt: harc a banditák ellen, vagy harcot hirdetni az egész ellenséges közösséggel szemben. Nekünk más két reális lehetőség között kell választanunk. Vagy eljárni az egész ellenséges közösség ellen, vagy — semmit sem cselekedni. Ha hadiállapot van, akkor nem szabad kérdeznünk: löjünk-e vagy nem?

— Csak egyetlen egy kérdés áll előttünk: Minden ellenállás nélkül hagyjuk-e magunkat lemészároltatni és rabszolgaságba süllyeszteni, vagy ellenállni, ha ennek következményei megborzongatók is lennének.

— Nézzük-e tovább azt, hogy miképpen ölik meg a zsidókat, ami az arabok körében azt a hiedelmet kelti, hogy a zsidók „vogelfrei”-ok és az angolok azt higgyék, hogy olyan rongy nép vagyunk, amelyért nem érdemes egy lépést sem tenni, a mai veszedelmekkel teli időszakban.

— Nem veszem könnyen a dolgot. Lidércnyomás kinozzon-e tovább bennünket, a melynek neve: galut? A galut legborzalmasabb megnyilatkozása az, hogy a zsidó vért akkor és ott onthatják, ahol akarják. Palesztinában véget vetettek ennek. Amen!

Imaház. Mindegyikben reggel hat órától délig lehet imádkozni. Akar belüli „nüszech” szerint imádkozni, vagy talán jobban szereti a vizsniái nüszechet...? Válogathat kedve szerint.

A szegény zsidó boldogan adott hátát az Urnak, hogy ilyen jámbor, vallásos zsidók közé vezetett utja. Imádkozás után megéhezett. Körülnézett az uccán és akármire nézett, mindenütt a kóser vendéglők és bodegák számára ingyenc falatokkal megrakott kirakatai csábították éhségének csillapítására.

Nagyon rendes, zsidó város ez, tisztességes, jámbor zsidók lakják, állapította meg magában. Kis „galiciai-Jeruzsálem” tette még hozzá gondolatban. Bement az egyik vendéglőbe, evett-ivott finom ételeket. Aztán körülnézett az üzletekben. A legelső trafikban egy pakli dohányt vásárolt. Tíz krajcárossal fizetett, amiből hat krajcár visszajárt volna. Letette a pultra a tíz krajcárost, de a trafikos hat krajcár helyett csak egy krajcárt adott vissza. Náthán szelíden figyelmeztette a trafikost, hogy tíz krajcárossal fizetett, de a trafikos esküdzött égre-földre, hogy öt krajcárost tett le, amiből csak egy krajcár jár vissza.

A koldus nem szólt semmit, csak szelíden csóválta őszülő fejét. Nana mégse „kis-Jeruzsálem” — gondolta magában. Bement a legközelebbi üzletbe és kért egy kiló cukrot. Mikor a boltos mérte a cukrot, már szemre látta, hogy nincs meg az egész kiló, de arra nem is számított, hogy csak 80 deká: adjanak egy kiló helyett... mert amikor utána mérte, ennyi sulya volt a cukornak. Most már haragos lett, de nem akart lármát csapni, mert ő itt idegen volt. Ahogy ténfergett az uccán, eszébe jutott, hogy a felesége, Málke, már régóta kér tőle egy

A napisajtó közölte a budapesti hitközség elnökének nyilatkozatát, amelyet londoni és párisi utjáról hazatérve tett meg a sajtó képviselői előtt. A nyilatkozat lényege: a külföldi előkelő zsidók és hatalmas szervezetek nagyon udvariasan fogadták a magyarországi zsidóság kiküldöttjeit és megígérték hathatós támogatásukat abban az arányban, amely mértékben a jómódu magyar zsidóság is kiveszi részét. Ezt nagy örömmel és megnyugvással közölte Stern Samu hitközségi elnök és vigasztalni igyekezett kapcsolatokban a magyar zsidóságot szomorú helyzetében.

Mi csak egy megjegyzést fűzhetünk mindeme megnyilatkozáshoz. Valóban meg lehet hatva a magyar zsidóság reprezentánsa, ha Londonban szívesen fogadták őket. Főleg azért, mert két évtizeddel ezelőtt a Joint, Hicem, Hias világszervezetek több-izben felajánlották a magyar zsidóság segítségét, de mint a szegény, de büszke rokon, elég brüszk módon mindég visszautasították azt. Mi „izraelita vallású magyarok vagyunk” volt a jelszó, mi nem akarunk szoros kapcsolatot a külföldi zsidósággal, mert még félreérthetők.

Mi történt? Az idő telt-múlt, a „kapcsolatok” nem léteztek és mégis jöttek a zsidótörvények. A „szegény rokon”, már nem olyan büszke. Már elmegegy a gazdag rokonhoz Párisba és Londonba, hogy — jaj segítsétek. És — mily ritka az ilyen rokon — nem haragszik a régiekért, hanem hajlandó pénzt adni, a most már nagyon rászorult rokonnak. Anyiszor kiállották oda a magyarországi zsidóságnak a jobboldali politikusok, hogy ne valld magad magyaroknak, amíg végül a zsidókhoz fordult segítség végett. Késérü tanulság ez és azt bizonyítja, hogy a magyarországi zsidó vezetőkörök nem ébredtek fel idejekorán. Nem láttak előre, megszedték őket néhány pesti „kerlekalássan”. Most azonban, amikor nincstelenül és társtalanul állanak, mégis a Joint-hez és a többiekhez fordulnak segítségért. Késérü csalódás ez és ha a budapesti zsidóság nem állítja át magát teljesen erre az el-

gondolásra, még hasonló sok csalódás fogja érni őket. De már ébrednek. Ennek „jó jele” az, hogy a fontokat és dollárokat mégis hajlandók elfogadni.

Indulás szombat délután 2 órakor...

Rövid „sporthir” jelent meg egy temesvári lapban. Beküldötték nekünk, mint kurióziumot. A Kadima sportegylet hirdeti, hogy a legközelebbi turája „szombaton délután 2 órakor indul.” A Kadima — szombaton délután indul. Rögtön ebéd után. Olyan sürgős? Valamikor Egyiptomból kellett úgy rohanni a zsidóknak, hogy még a kenyérsülést sem várhatták meg, hanem „kovásztalan” kenyérral indultak a sokezer éves vándorútra. Meg talán a német zsidóság korunkbeli tragédiája is fel tud mutatni ilyen „indulás 2 órakor”-t, mint például a burgenlandi zsidók esetében.

Eppen ezekért az okvetlen és halasztást nem tűrő zsidó rohanásokért nem lenne szabad a Poianna Maruluira történő sport és turista kirándulásokra elindulni szombaton délután két órakor. Ha egy turista elmegy, amikor akar mint magánember, az ellen nem tehetünk semmit. Mehet akár-mikor. De egy par excellence zsidó sportklub hivatalosan még sem indíthat kirándulást szombaton délután. Legalább annyira kellene respektálni a Kadimának a szombatot, mint egy vallásos angolnak a vasárnapot. Plussz, a mai világban nem tartozik a legfontosabb zsidó feladatok közé egy szombati autótúra. Hátha felfordul egy ilyen teherkamion szombat délután és akkor azt mondanák a kárörvendők, hogy ez azért történt, mert szent szombat napján autóztak. Meg még többen is tudnának róla, mint így... Nagyon kérjük a Kadimát, hogy induljanak ezentúl szombat este... mert a Kadimához ez jobban illik. Sokkal jobban.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5.43.05.

péntek-esti gyertyagyújtó selyemkendőt. Bement egy nagy áruházba. Hosszas alku után kiválasztott egy kék selyemkendőt, amelyről gondolta, hogy tetszeni fog az asszonynak. A kereskedő három forint negyven krajcárt kért a kendőért. Náthán kiízigte a kért összeget, de milyen nagy volt a meglepetése, mikor a vásárolt kék selyemkendő helyett valami csikos flanelt talált a csomagjában. Dühösen ment vissza, hogy a flanelt cserélsék vissza a vásárolt selyemkendőre, de úgy a kereskedő, mint a személyzete megesküdtek, hogy Náthán sohase járt az üzletben.

— Ha sokat kiabál itt, — mordult rá a kereskedő Náthánra, — akkor rendőrt hivatok és majd meggyűlik a baja magának...

Náthán, a koldus zsidó összeszorította fogait, de hallgatnia kellett, mert ebben a városkában idegen volt. El is határozta, hogy ebben a városban, amely nagyon vallásos, jámbor, szigorúan szombat-tartó zsidókból áll, nem vásárol semmit, mert bizony ebben a tekintetben valóságos Szodoma és Gomora ez a helység.

Késő éjszaka volt már, mikor Náthán, a koldus zsidó a kis városka girbe-gurba utcái között az állomás felé igyekezett. Egy-egy vörös lámpával ékesített földszintes ház előtt meg-megállott. Zene és heje-huja hangjai szűrődtek kifelé és Náthán fülei felfogták a szent nyelvet, amint trágár, festett jökevedet rikoltoznak Cion és Jeruzsálem nyelvére ríktó ruhájú örömlányok...

Náthán, a koldus zsidó megborzadva riadt fel, rohant az állomás felé, felszállt az első induló vonatra és nemsokára a zakatoló vonat sötét fülkéjében kiábrándultan hajította fejét álmora.

Gábríelt, a koldus zsidót a berlini Anhalter pályaudvar dobta ki a nagy város emberocéánjába. Gábríel teljesen ismeretlen volt Berlinben. Már órák hosszat járkált a körengétek háza között, de seholy nem látott olyan zsidó arcot, amelyhez bizalommal fordult volna. Már majdnem lerogytak lábai a sok gyaloglástól, amikor végre elkerült egy fényesen csillogó kupolájú zsidó templom elé. Szinte nem is mert belépni. Autók száza sorakoztak a templom főbejárata előtt. Gábríel, a koldus zsidó, osonva settenkedett be a templom bejáratánál és elamult ennyi fény, ennyi hideg pompa láttára. Ilyet Gábríel odahaza Galiciában sohase látott. Hát mi ehhez képest a sivevi, vagy akár a rymanovi cádik Beth-Hámdírása? Olyan csend van ebben a nagy templomban, mint „lehávdil” egy tűzben... Az igaz, hogy senki sem imádkozott, csak a frigyszekrény előtt egy reverendás ur szónokolt. Gábríel egy szót sem értett a beszédből, csak azt látta, hogy a padok között itt-ott egy-egy ur, vagy cifra ruhájú hölgy elnyom egy ásitást és aztán a reverendás ur tovább folytatja különös orrhangján a szónoklatot... Aztán felcsendült az orgona hangja és Gábríel ijedten hallotta, hogy a templomban leányok énekelnek... Hátha még tudta volna, amit csak később tudott meg, hogy nem zsidó leányok énekelnek Jákób ivadékainak szentelt hajlékaiban...

Gábríel, a koldus nem is mert imádkozni ebben a díszes templomban, künn az utca felhomályában mormolta el a péntek esti ima szavait. Szeretett volna megbízható kóser vacsorát enni valahol, de hiába kérdezte a templomból kiözönlő urakat, mindegyik csak a vállát vonogatta... Az egyik ur oda is szólt Gábríelnek:

— Wir kümmern um solche Sachen nicht...

WASSERSTROM SÁNDOR:

Amikor egy ország beszorul a tengelybe...

Hogyan akarja eltaposni a porosz csizma a kis népeket?!

A csehek sorsa példa kell legyen a kelet- és középeurópai kis államok számára

1.

MILYEN MÉRTÉKBEN ERŐSÖDIK A NÉMET BEFOLYÁS MAGYARORSZÁGON?

Ha jár-kezel az ember a magyar fővárosban és a vidéken, akkor mindig jobban és jobban megismeri azt a problémát, amely mindinkább homlokterébe lép a közérdeklődésnek. Nagy kérdésszöveget van szó, amely a magyar keresztény társadalmat is érdekli, azonfelül, hogy a zsidóságot ezerszeresen izgatja. A probléma a következő: milyen mértékben erősödik a német befolyás Magyarországon? Mióta gróf Bethlen István és még néhány prominens magyar államférfi rámutatott bátran a kérdés lényegére, azóta az emberek gondolkoznak és mindinkább érzik, hogy nagyon drága árat kell még fizetni a németek „jóakarataért.” Sokan azt hitték, hogy a magyar kivánságok teljesítése a németek szeretetének tanújele volt. A „szövevényes” baráti gesztusa. Sokan úgy látták, hogy főképpen ezért jutott vissza a Felvidék és a többi területek ismét a magyar imperium alá. De az első mámoros időket felváltotta egy józan kiábrándulás. A cethal nem bánja, ha a kis halak híznak, mert érzik, hogy eljön az idő, amikor a középhalat is lenyeli és így végeredményben profitál a nagy jóakarattól.

2.

A SVÁB PROPAGANDA ÉS A NÉMET ÖBLÖSHANGU SAJTÓPROPAGANDA „ÉLETTÉR” ELMÉLETE.

A magyar keresztény társadalom minden rétegéből volt alkalmam néhány megnyilatkozást hallani. A most „hivatalos”-nak számító vezetőkörök egyrésze még mindig úgy véli, hogy minden álom realizálói csak a németek lehetnek. De vannak már józanul látók, akik tudják, hogy az „életter” elmélet legnagyobb hatása éppen a magyarokra lehet. A Dunántulon erősen dul a sváb propaganda és egynemely képviselője ennek az eszmének olyan hangos és tü-

relmetlen már, mint volt egykor Henlein, az égeri tornatanár. Ma már látják, hogy mivel operál a nagynémet propagandá. 700.000 németről beszél az öblöshangú sajtópropaganda, akik a magyar határokon belül élnek és ezeknek olyan jogokat követelnek, mint amit csak a németek követelhetnek parancsrendszerrel és provokatív jelleggel egy idegen állam területén.

3.

EGY HALÁLOS ÖLELÉS.

Ma már sokan józanul látják az igazi magyarok közül, hogy ez a német expanziós törekvés katasztrófális lehet a magyar nép jövője szempontjából. A németek „életter”-nek ismerik el Magyarországot, amelyet be akarnak szorosan kapcsolni érdekszférájukba. Nem fantasztikától hallható már az a terv, mely szerint Szlovákia visszacsatolásának is van már ára. Közös vámterület. Tehát a magyar ipar halála, az országnak tisztán agrárállammá való összezsugorítása és ezzel kapcsolatban a magyarországi östermelyvények erőteljes és maradéktalan kiszállítása a németekhez. Volt idő, amikor sokezer rohamosztagos bebocsátását kérték, ma már egész német hadtesteknek a bevonulását igénylik. Mennyi ezekből a mendemonda és mennyi az igazság, azt nem lehet tudni. Kézenfekvő, hogy a német befolyás nő és a nyilasoknak elég nagy parlamenti pártja elfogultságában és zsidógyűlöletében nem látja, hogy amíg ők a zsidók fejét akarják, addig egy baráti mezbe öltözött hatalmas ellenfél öleli át az országot és ez az ölelés összetörheti a rózsás magyar reményeket, amelyek az ország abszolút függetlenségére vonatkoznak.

4.

„MAGYAR BÁNAT — ZSIDÓ BÁNAT.”

A zsidók rémülettel nézik ezt a harcot és természetesen kétszeres és jogos aggodalommal. Először az-

Orvosok mondják:

A **Sulfamyl-**

kénpuder tökéletes összetételénél fogva kitűnő eredménnyel helyettesíti az összes pudereket

ért, mert tudják, hogy minél jobban nő a német befolyás Magyarországon, annál kilátástalanabb a 600.000 főnyi magyar zsidóság jövője. A másik szempont, hogy a zsidók bölcs előre látással látják, mint jó hazafiak, hogy a zsidóság tragédiája egyúttal a magyarságé is lesz. Láthatták. Közélekvő példa, hogy egy „protektorátus” hét millió „zsidót” csinált a csehekől. Érdekes, hogy sokan azt mondják, mennyire jellemző Hácha elnöknek, ennek az árnyékuralomnak kétségbeesett küzdése a zsidótörvények ellen. Miért? Mert érzik a csehek, mit jelent „zsidónak” lenni. Érzik a vaskezet, amely rájuk nehezedik, érzik, mi az elnyomottnak, földözöttnek és megalázottnak lenni. Ők már tudják, mit jelent egy Masaryk szobor eltávolítása. Nekik ez anynyi, mint nekünk egy templomégés.

Sok magyar keresztény is érzik, meg látja, hogy mily keserves a cseh sors, amely csak közvetve volt és talán rövid ideig tartó magyar előny. A magyarországi zsidók pedig kétségbeesetten gondolnak egy szorosabb német kapcsolatra, ugyanis mindenképp mint zsidók, azonkívül mint magyarérmű hű polgárok. De ezt az utóbbit nem hiszik el nekik és csak akkor fogják megtudni mit jelentett ezt az elemet kiszorítani a politikai, művészeti és irodalmi, s legfőképpen a gazdasági életből, amikor majd meglátják, hogy a „sváb” hűség mennyit ér...

De hagyjuk a nagy politikát, térjünk vissza a zsidó tragédiákhoz, amelyek szivettépők és megrázók. Elmondunk néhány esetet:

5.

ÖZVEGY SCHWARTZNÉ ÉS FIAINAK ESETE JOLSVÁN.

Özvegy Schwartznének 50 éves fiúlete van Jolsváva községben. Egyik fia

1924-ben elhagyta a Csehszlovák állam területét, mert összetűzése volt a szlovák hatósággal. 14 évig volt emigrációban. Másik fia 1933-ban a sorozáson magyarnak vallotta magát 29 sorozott közül és ezért Schwarz Miksát a csehországi Theresienstadthba helyezték, majd a prágai „Pankrác” börtönbe került. 1938 november 16-án érkezett haza Jolsvára és amikor az ottani magyar katonai hatóság elolvasta a „vádiratot,” amely miatt a börtönbe került, akkor

a méter — náluk nem méter, a kiló — nem kiló, az adott szó — nem szó, a becsület — nem becsület... zsúfolva élnek kicsiny városkákban és a szegénység szörnyű kerítő... Melegágya szent Tanodának, ámde mégis, óh Uram, tégy valamit...

Az első angyal elhalgatott. Most a második lépett a bírak elé:

— Nincs Uram tisztességesebb, becsületesebb nép, mint ők, Izrael. Amerre jártam, a kereskedésnek, az iparnak, a gyártásnak mesterei ők. Megbízhatók, tisztességesek, értékesek és szolidak. A szavuk — az szó, a méterjük — méter, a kilójuk — kiló... Csakhogy Uram, azt hiszik, hogy ez elég... Nem ismerik szent szombatodat, nem adakoznak szegény testvéreiknek, nem járnak a templomokba, nem ügyelnek konyhájukra, nem vigyázzák az ünnepeket... Valamit tenni kellene velük — fejezte be a második angyal...

A ryskovi Májer befejezte a hosszúra nyúlt elbeszélését:

— Ekkor elhatározta az Ur, hogy összekeveri őket. És megindult a nagy népvándorlás. A keletiek mentek Nyugat felé, a nyugatiak áramlanak Kelet felé. Így megy ez már évek óta a nagy kohóban, az izzó szenvedésben, ahol összevegyülnek, összekeverednek, megismerik egymást, megtanulják egyik a másiktól az erőnyeket, a tisztánlátást, a helyes ösvényeket, hogy kitermelődjön az új, az erős, a friss Izrael... Addig pedig tart a tísobeá... de talán már nem tart soká... mert erős az áramlás... nagyon izzó a keveredés... A napok tul súlyosak és az éjszakák nagyon sötétek... éppen ezért rövidesen el fog jönni a hajnalhasadás... a vírradat.

Amikor Gábiel, a koldus a rituális fürdő után érdeklődött a templom egyházfijánál, gunyosan azt ajánlotta, hogy menjen csak nyugodtan a Bezirkshadba, van az is olyan tiszta, mint egy rituális fürdő. Gábiel szombat délelőtt újra látta felvonulni az autókat a templom elé és összeszorult szívvél távozott a berlini johannisburgi templom bejárata elől.

Próbára tette még szíveket is. Bár volt pénze, de mégis bekopogott egy-két helyre, ahova a templom egyházfija ajánlotta, hogy egy-két márka alalmazni kérjen. De nagyon megbánta, hogy ezt tette. Órákig kellett várakoznia liberális inasok és fehér bóbítás szobaleányok között, akik megvető pillantással méregették a szakállas zsidót és mikor végre bejutott a ház urához, az le sem ültette, „sálomot” sem adott neki, csak végigmérte fagyosan és csak annyit mondott:

— Wir geben für Ostjuden nicht...

És akkor Gábielnek, az „Ostjude”-nak száján kiszaladt a végzetes mondás:

— Dann werden wir Ostjuden, noch für euch Westjuden geben...

Másnap, amikor kiment a városba és járkált az uccákon, elámult a kereskedők becsületességén és tisztességén. A kiló — száz deka volt és a méter — száz centi. Egyik zsidó üzletben tévedésből többet fizetett és mikor kiment, onnan nagy loholva futott utána egy tanulógyerek és hozta utána a különbözetét. A kereskedők pontosak voltak, szótartóak és becsületesek... Milyen kár, — gondolta magában Gábiel, a koldus zsidó, hogy arra mifelénk Przevoszk felé nincsenek ilyen megbízható tisztességes kereskedők...

Aztán látott még Gábiel olyan fiukat és leányokat, akik elmerültek a tanulásba és komolyan készültek az életre. Józanok voltak, egyszerűek, illemtudóak és tisztességesek. És megkérdezte Gábiel az egyiket egy forró nyári délután:

— Bitte wann sagst man hier die Echos?

De a fiatalember nem értette, mit kérdez Gábiel, mert csak vonogatta vállait és azt mondotta, hogy nem tudja, mit kérdez tőle Gábiel. És akkor Gábiel szerette volna lelkében azt kívánni a fiatalembernek és barátainak, hogy sohase tudják meg, mi az az — Echo...

Hetekig tartott, míg Berlin széles utcáit gyalogolta Gábiel, a koldus zsidó. Aztán egyszerre eltűnt a világáros forgatagából... Senki sem emlékezett rá többé...

#

Abban az évben pedig újra összefűttek Izrael védői és vádlói az Itélkezés Csarnokában, Av hó kilencedik éjszakáján. És mikor már újra kihallgatták úgy a védőket, mint a vádlókat, a sietségtől lihegően jelentkezett a két angyal is. És így szólott az egyik:

— Óh Uram, nincs szebb és jobb nép, mint Izrael. Kora reggel, mikor még a nap is alszik, ők már halvány petróleumlámpás fényénél tanulják szent tanításaidat. Vigyáznak szent szombatodra és semmiféle tiltott dolgot nem tesznek olyankor. Járják a templomokat, imádkoznak, adakoznak a szegényeknek, bensőségesen, ragaszkodással imádnak Téged. Bíznan benned, mint kisgyermek az ő atyjának hatalmában... Ámde, — óh Uram, — mégis

azt mondotta neki: „Ne félj fiám, derekasan viselkedél.”

Most már megkapta a kitüntetést is a magyar főfőnököktől. Elvették az iparendélyüket.

6.

A 3 HÓNAPOS MEGHOSSZABBÍTÁS RÓL ÉS AZ IGAZI KERESZTÉNY FELFOGÁS RÓL.

Volt alkalom beszélgetni valókkal, aki ismeri a helyzetet és kijelentette, hogy kisebb helyeken, dacára a meghosszabbításnak, mégis kidobolták, hogy a zsidó üzleteket be kell zárni. Így Csap, Eszeny, Ungvár és még más községekben.

Ezzel kapcsolatosan nagyon érdekes jogi fejtegetésről is hallottam, amely körülbelül a következőket hangoztatta:

— A fennálló jogrend szerint az iparszabadság és az 1937. évi 4-ik törvény cikk szerint, meg a régi ügyvédi rendtartás szerint is szabad ügyvédi gyakorlat van érvényben, tehát se egyiket, se a másikat nem lehet a Felvidéken megszüntetni. Nem lehet szerzett jogok elvonásának hatáskörét külön törvény — lex specialis — hiányában laikus egyedekből álló bizottságra, zsűrire ruházni.

De meg az a mód is, ahogyan a felvidéki ügyvédi, iparos és kereskedői jogosítványok meghagyása, vagy megvonása és sokezer egzisztenciának az élet, a kenyér jogától, a szabadság éltető levegőjétől való megfosztása eddig történt: sem a magyar jogrendnek, sem az igazságának, sem az emberiségnek nem felel meg. Ellentétben van az igazi keresztényi felfogással, a kormány ünnepélyes nyilatkozataival és az oly sokat hangoztatott magyar úri felfogással egyaránt. A három hónapi halasztás helyett új, teljes, igazságos és törvényes revíziót kér és vár a felvidéki zsidóság az ügyvédi, kereskedői és iparigazolványok kérdésében!

Joggal hivatkozik ez a nyilatkozat a zsűri magyar felfogására, amely sohasem vonta meg a gyengébbtől a segítés és gyámoltatás jogát. Van emberi érzés, van „úri felfogás”, van józan megfontolás is és mind azt ordítják a felelősök felé: nem lehet tönkretenni tízezernyi egzisztenciát, amikor abból mindenkinek kára van. Nem lehet karókkal káromolni az Örökkévalót, mint a paraszt a jégeső látára, amikor „segitek én is nekem” címen maga indult neki a meglévő értékek elpusztításának. Ez lehet virtus, lehet jó „majd megmutatom én”, de nem józan gazdasági és emberi elgondolás.

Most három hónapig nyugodtabb a világ a magyar Felvidéken. Mi lesz azután? Ezt nézi most remüült szemekkel az egész magyarországi zsidóság...

A Felvidék ma nem tud egyébbel vigasztalódni, mint azzal, hogy szép és dicső mult van mögötte és a keserű jelenből odamenekül a multba.

Például a szomorú Ungváron. Még mindig a multról merengenek.

7.

A PÜSPÖK VIRAGOT KÜLD AZ UNGVÁRI FÖRABBINAK.

Az ungváriak hajdani népszerű főrabbiának, Rabbi Menachem Asnak péntek esti asztalát mindig virág díszítette. Csokrát

a püspöki kertésztől hozták. Egyszer egy péntek délután a bocherli a püspöki palotában eltévedt és néhány krajcárt a kezében szorongatva, a püspökkel találta magát szemközt. A püspök látta a kis zsidófiu ijedségét és igyekezett barátságos lenni hozzá. Megkérdezte, hogy kit keres és mit akar.

A bocherli nagy zavarban és dadogva elmondta, hogy mi jártaiban van. Minden pénteken virágot vesz a kertésztől és azzal a főrabbi asztalát díszíti. Ennek hallatára elrendelte a püspök, hogy ezentúl minden péntek estefelé ingyen küldjenek a püspöki kertésztől virágot a főrabbinak... Ilyenek voltak annakidején a rabbik és ilyenek a püspökök... Ma az ilyesmi alig volna elképzelhető, bár a pápák és az egyház szelleme ma sem zárja ki az ilyesmit. Lehetséges, hogy püspök is akadna, aki ilyen megértő, de a közhangulat miatt nem teheti... Nem tehetné, hogy virágot küldjön a zsidó papnak minden péntek estére...

8.

KILENC FÖRABBI AUDIENCIÁJA A BÉCSI BURG BAN.

Már több ízben írtunk arról, hogy a 70-es évek reformmozgalmi milyen veszéllyel fenyegették a magyarországi zsidóságot. A reformerek egyrésze azt gondolta, hogy külsőségekkel meg lehet erősíteni a vallásosságot. Az újtók nagyrésze azonban a környezethez akart hasonlítani és a zsidó „egyház”-at a keresztény egyházhoz hasonlóan akarták kiépíteni. Ezek a teljes asszimilációra törekedtek. Mindkét álláspont igen gyakran téves utakon haladt. Az ortodoxia kérelhetetlen harcot vívott, mivel fétette a tradíciónak eddig megőrzött kincsesházát, a „jiddskelt”-ot védte és a rendelkezésre álló minden eszközzel mentették. Szinte csodálatos az a politikai ügyesség, diplomáciai finomság, amit a diplomáciában járatan rabbik e korban tanusítottak. Az ortodoxiának nemcsak Budapesten volt képviselője, aki a kormánnyal tartotta a nexust, de volt Bécsben is, ahol az udvart informálta. Az ortodoxia akkor kisebbségben volt és kisebbségi jogai védelmére több ízben a király elé vitték panaszait.

Reb Menachem As kétszer vett részt ilyen deputációkban. Ezek emléke a családja és nagyon kevés idősebb ungvári polgár emlékezetében meg ma is él. Különösen a bécsi fogadtatás. 1864-ben 91 rabbi aláírásával, április 8-áról keltezett memorandumot Löw Jeremiás újhelyi rabbi vezetésével 9 rabbi adta át Ferenc Józsefnek Bécsben. A küldöttség panaszja főleg a rabbiszeminárium ellen irányult. Ebben a deputációban Rabbi Menachem As is részt vett. A rabbi a bécsi szálloda emeleti szobájában várták az audiencia idejét. Hirtelen észrevették, hogy Rabbi Menachem As kitékint az ablakon és könnyei záporoként hullanak ősz szakállára. A társaság ijedten kérde, hogy valami baja van talán, mire a főrabbi Bécs gyönyörű látképére mutat és így szól:

— Amikor látom, hogy minden város dicsőségre van felépítve, akkor Isten városa a poklok fenekéig meg van alázva...

Különben az uralkodó kegyesen fogadta a de-

putációt és Rabbi Menachem As ott is könnyezett. A komoly ősz szakállas rabbi nagy hatást gyakorolt az udvarra és a kívánt eredményt el is érték.

A szájhagyomány szerint másodszor Budán voltak Ferenc József előtt rabbi deputációban. Ebben a deputációban nem egészen bizonyos, hogy részt vett volna Rabbi Menachem As, de az ungvári hitközség feltráti kérelme ott volt és ez a memorandum kérte, hogy a kettéválási kongresszus határozatait ne szentesítse a király. Az eredmény az volt, hogy 1869 június 19-én szentesítve lett a neo-log hitközségek szervezeti szabályzata, viszont az ortodoxok — az országgyűléshez intézett petíciójuk után lelkiismereti szabadságra hivatkozva — külön szabályzatukat a király 1871 október 22-én szentesítette.

#

Erről beszélgetnek csendes nyári estéken az Ung folyó partján a gyönyörűen fásított és instruált sétányon, amíg jönnek a napilapok és mindenki izgatottan lesi, hogy mi hirt hoznak a világhelyzetéről. Mi van Danziggal és mi van Strang-gal, mit beszélgetnek a tengelyhatalmaknál és mi van a kínai herctéren. Mert ma minden egybefolyik. Az ungi szatóc élete attól függ ma, hogy az angol alsóházban mit interpellálnak, mi a véleménye Csank Kai Sek-nek és a kassai ügyvéd azt reméli, hogy a tíróli németek kényszer telepítése még sok meglepetést hozhat, ami kihatással lehet az ő elvett élet-lehetőségére is...

Igy kerek és — utálatos — a világ...

Ami még a lengyel antiszemita sajtót is megindította

A hír rövid és a mai időkben már nem is szenzáció. Egy ismeretlen német zsidó férfi, kilenc napon és éjen át bolyongott élen-szomjan a lengyel és német határon elterülő erdőségeken. Végre lengyel területre ért. Halálra gyengülten rogyott az első lengyel katona elé. A varsói kórházba került, ahol nem sikerült már megmenteni az életnek. A kiállott szenvedések, az éhezés elvégezték rettentő munkájukat.

A lengyel antiszemita sajtó is a részvét hangján írt erről az esetről. Még bennük is megmozdult az emberi szív, amit a mai világban nem lehet mindenkiről elmondani. A lengyel antiszemita sajtó is emberibb hangokat hallat. Már csak azért is, mert nem csupán zsidók kóborognak a határmenti erdőkben, hanem volt cseh tábornokok és magasrangú állami funkcionáriusok is. Egy kiscsit a maguk sorsát is látják ebben. Meg azt is észreveszik, hogy nem csupán a zsidók ellen megy a keserű és kegyetlen játék. Schuschnigg még mindég fogságban van, Benes a száműzetés kenyerét eszi, Prchla tábornok, Kárpátalja parancsnoka, a vitéz cseh hazafi, a varsói Victoria szállodában várja a jobb idők jöttét.

Az éhenhalt szerencsétlen zsidó memento nekik is. A lengyeleknek. Mert arra kell gondoljanak, hogy mi lenne, ha egy napon Danzig elesik és a német elnyomás minden vonalon érvényesül a lengyelek ellen is. Akkor megindulhat az újabb emigráció. — Mert első és legfőbb üldözött: a zsidó. Ez „természetes” is, mert kiket lehet büntetlenebbül üldözni, mint a zsidókat? A cseh nép mégis kompakt tömegben él és álmódzik újra függetlenségéről. A lengyelek 150 évig voltak szolgátságban és most 20 évi boldog függetlenség után, újra a német rablancot csörgetik a határain. A német katonai imperializmus, a kegyetlen üldözés elől menekülőkkel telik meg a lengyel-német és lengyel-szlovák határ. Már tudja minden kis keleteurópai nép, hogy a kilenc napig éhez és halálra fáradt bolyongó zsidó, az ő mementójuk is. Maguk miatt írják így a lengyel antiszemita lapok. Jó, hogy már ébrednek, bár már valamennyi nép fel is ébredne!

Carmen Sylva

A NÉPÜNK

az egész furdőidény tartamára egyéni és társas kirándulásokat rendez Carmen-Sylvára

Minden előfizetőnk és olvasónk részvehet a kedvezményes nyaraláson

Megállapodást létesítettünk Carmen-Sylva legelegánsabb és legkomfortosabb orth. kóser pensiójával, mely szelvényünk ellenében a „Né p ü nk” előfizetőinek és olvasóinak az alanti előnyös árakat nyújtja:

Napi három szori étkezéssel teljes pensió. Főszezon: Jul. 1-től, aug. 31-ig 220 lei illetve 260 lei. — Utószezon: Szept. 1–15-ig 150 lei, illetve 170 lei.

Írjon azonnal, hogy megküldjük Önnek kedvezményes nyaralási szelvényünket. Társasutazásban résztvenni óhajtok jelentsék be azonnal részvételüket. 50%-os utazási kedvezmény!

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Av 5, július 21.

Szombat: Av 6, július 22. פרק 3. שבת הון

Heti szidra: דברים

Heti haftora: הון ישעי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.55

gyertyagyújtás 8.05

Istentisztelet kezdete 8.15

Szombat befejezése 9.11

Kedden július 25-én: השעה כאב

TISOBEAV

A próféta szavai mintha örökké időszerűek lennének: „És szólott Cion, elhagyott az Örökkévaló és az Ur megfélekedett rólam”. A szentföldi események újra és újra ezt juttatják eszünkbe.

Jeremiás siralmi jutnak eszünkbe: Chet choto Jerusolaim. Kétszeresen vétkezett annak idején Jeruzsálem, amikor legutóbb elvesztettük. És következményei sokkalta súlyosabbak a második templom pusztulásának, mint az elsőnek. A babiloniai száműzetés csak rövid ideig tartott és annak végét előre tudtuk. A régi bölcsék ezt azzal magyarázzák, hogy az első templom pusztulása idején nyilvánosságra hozták a nép bűnét, azért lett nyilvánvaló a galut vége is. A második templom idején azonban elrejtették az akkori nemzedék bűnét, azért lett rejtett a galut vége is.

Dr Breuer Salamon nagyevű frankfurti mesterem zcl. — akinek épen most van halálórási évfordulója — mondotta a következőket:

Hochiach, tajchich esz amischecho — így hangzik az Irás nagy és komoly követelménye, amely a zsidó összesség minden tagjának kötelességévé teszi, hogy kortársai tévelygéseinek ostorozója legyen. Az isteni törvénytől soha nem távolodtak volna úgy el a zsidók, ha minden korban akadtak volna olyan férfiak, akik hajlandók lettek volna szent bátorsággal és megingathatatlan meggyőződéssel nyíltan és leplezetlenül szót emelni és jóra inteni. De sokan gondolták, inkább „használnak” az ügynek, ha hallgatnak és bebeszélnek maguknak, hogy még rosszabb volna, ha a Tóra érdekében erősen telemelnék szavukat.

Ez az, amivel súlyosan vétkezett a második szentély létezésének kora. Nem volt hiány a második templom idején sem szent férfiakban, akik hűségesen kitartottak az isteni igazság mellett, csak hogy nem intettek elég erővel a jóra és nem léptek fel erélyesen a tévelygésekkel szemben.

A második templom idején — így mondja a Sabbath traktus 119 oldal — hiányoztak a férfiak, akik a Tóra nyílt, burkolatlan szavát beszélték volna, azért hiányzott a zsidó élet alapos megújulásának első feltétele és ezért nem tudja ma senkisé a galut végét... Az első szentély idején Jesája próféta súlyos szavakkal ostorozta „Gomorra népet és Szodoma véneit”, akiknek fülébe harsogja, hogy a templomlátogatás értéktelen, ha teli van hazugsággal. Egy, az Örökkévalótól elidegenedett élet, elvesztette jogát ahoz, hogy az Ur elé léphes-

sen. Ugyanilyen hősiességgel beszélt Jirimijahu... Ebben a korban a próféták nem hallgattak és hamar vége volt a galutnak is...

De most ézevredék óta siratjuk a szentély pusztulását és senkisé sejtjük annak végét. Palesztinában is sokszor megszenteltetik a mi szent eszméinket és vallási törvényeinket. És a galuti országokban is sokszor elrugaszkozik a zsidóság a vallás törvényeitől.

Sokan a mai vallástalan világban rossznéven veszik a zsidó rabbiktól, hogy állandóan ostorozzák a népet. Pedig ezzel csak a száműzetés vigasztalan éjszakáit akarják megrövidíteni. Amikor a Tisobeav reánk köszönt gondoljunk bűneinkre, amelyekért ezt a sok irtózatossz szenvedést el kell viselnünk és csak úgy várhatjuk a megváltást, ha az Ur utjainak erkölcsi normáit magunk is elfogadjuk és gyakoroljuk.

De nem csupán a rabbik kötelessége az ostorozás, hanem minden igaz zsidónak is, amint-hogy héthársi Neumann professzor, egyik legutóbb Párisban a tiszteletére rendezett banketten kijelentette, hogy a zsidó nép súlyos bajában csak akkor várhat segítséget, ha visszatérünk a Tóra csorbíthatatlan törvényeire...

A zsidó nép a szenvedések útját járja és csak a jobb és boldogabb időkbe vetett hit ad nekünk erőt a további kitartásra. Tisobeav után jön a vigasztalás szombatja, amely akkor lesz valóban „vigasztalás”, ha a szombat is újra „sabosz” lesz...

DR FELDMAN SAMUEL FORABBI

— 400 éves zsinagógájában folyt le a palesztinai Szeferd-grandrabbi megkoronázása. Rabbi Meir Cháj Uziel, Tel-Aviv szeferd rabbija, beleült Rabbi Jáákób Meir örökébe. Országos rabbija lett Palesztina szeferdjainak, ahogyan a hagyományos cím nevezi: Hrison Lecijon, az első Cionban. A beiktatás, ahogyan a szeferdok nevezik: Hákáteret, a megkoronázása a rabbi Jóchá-nán ben Zakkáj zsinagógájában — ez a zsinagóga, pontosabban zsinagóga-csoport még 1586-ban épült — folyt le. Sajátos a ceremóniája. Érthető, hogy óriási tömeg verődött össze a megtekintésére. Uziel az emelvényre lépve levetette közzsabb palástját és Herzog, az askenáz országos rabbi átadta neki a főrabbi palástot és a főrabbi főveget, nemkülönbén a diszövet, amit mostanáig rabbi Jáákób Meir hordott. Míg a ceremónia tartott, vallásos dalokat énekelt a kórus és a beöltöztetett új országos főrabbit tapssal fogadta a templom közönsége.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ, epehajtó a dr Földes-féle „Solvo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20.— Lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

— **Katasztrófa fenyegeti a Litvániába menekült memeli zsidókat.** (Kaunas.) Tártyalások folynak Kownóban a litván és német hatóságok között azokról a zsidókról, akik Litvániába menekültek a Memelvidékről. Megbizható helyről nyert értesülés szerint azokat a zsidókat, akik optáltak, újra német állampolgároknak akariák tekinteni. Német utleveleket akarnak számukra kiszolgáltatni, hogy visszatérhessenek Németországba. A terv mögött az a pokoli ötlet áll, hogy a Memelbe visszatérő zsidóknak többmilliót kitevő vagyonát ezen a formán elkönfiskálják. Egy ilyen rendezés sokezer memeli zsidót fosztana meg vagyonától, akik most mint litvániai polgárok, a litván állam védelme alatt állnak.

— **MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT?** Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

Ha a gyomor nem jó, nincs élet!

Az emberi szervezet egyik legfontosabb életfunkciója a jó emésztés, tehát nagyon fontos, hogy jól tudjunk enni és jól tudjunk emészteni, mert a természetes táplálékfelvételt semmivel a világon nem tudjuk pótolni. Tehát egészséges, jó emésztés, normális bél, epe, vese és májműködés szükséges ahhoz, hogy vérünk normális állapotát, szervezetünk egészséges működését fenntarthassuk.

A világhírű amerikai GASTRO-D. gyógyszert, amelynek kiváló hatását már az egész tudományos világ elismerte és tekintélyes orvosok klinikákon alkalmazták, olyan elemeket tartalmaz, hogy 10—15 éves súlyos gyomor- és bélbetegségek-nél, valamint vese-, epe- és májbajoknál kitűnő eredményeket értek el vele.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— **Zsidótalanítják a varsói városi zsidó kórházat.** A lengyelországi zsidó lapok tiltakozásukat fejezik ki az ellen, hogy a városi egészségügyi hatóságok intézkedése következtében fokozatosan árszáműzik a varsói zsidó kórházat, amennyiben az összes üresedő állásokra kivétel nélkül keresztényeket neveznek ki. A kórház tisztviselői karának többsége már ma is keresztényekből áll. Zsidó betegeket csak nehezen vesznek fel a kórházba, míg keresztényeket minden további nélkül. Legutóbb keresztény lelkészt neveztek ki a kórházhoz a keresztény betegek számára és ugyanekkor hozzáálltak egy kápolna építéséhez a zsidó kórház mellett. A varsói zsidó kórházat kizárólag zsidók kezdeményezésére és zsidók pénzéből építették és tartják fenn. Az amerikai Joint nagy összeggel járult hozzá a kórház fenntartásához. Néhány évvel ezelőtt a varsói városi tanács vette át a kórház vezetését és nyomban hozzáállott a zsidó alkalmazottak kirekesztéséhez.

— **Az angol kormány hajlandó közreműködni a németországi zsidó-kivándorlás előmozdításában.** Egy angol képviselő, hivatkozással a legutóbbi németországi zsidórendeletre, megkérdezte az angol kormányt, nem áll-e szándékában felajánlani közreműködését a németországi zsidók fokozatos és rendezett kivándorlásának előkészítésére. Buttler külügyi államtitkár válaszában kijelentette, hogy a németországi zsidók rendezett kivándorlásának előmozdítása a londoni államközi menekültügyi bizottság célja. Miután az angol kormány tagja ennek a bizottságnak, ebben a minőségben kifejezésre juttatta azon készségét, hogy minden olyan intézkedésben közreműködjön, amely ezt a célt szolgálja.

A TIMISOARAI NYILVÁNOSJOGU ZSIDÓ FIULICEUM I. OSZTÁLYÁBA a felvételi vizsgálat szeptember hó 4-én lesz. A kereskedelmi liceum V. osztályába a felvételi vizsgálat szept. hó 5-én kezdődik. Az összes többi osztályokban, a leánygimnáziumban is, a beiratások augusztus 25-én indulnak meg.

A vidéki tanulók a legelőnyösebben

A KÓSER FIUINTERNATUSABAN

helyezhetők el. Prospektust kívánatra küld az igazgatóság (Timisoara, I. Blvd. Diaconovici Loga 3.)

Olcsón és jól étkezhet
Herschkovits
 orth. kóser pensiójában
 BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
 (bejárat Strada Soarelui 7).

— A news porti zsidóság a város alapításának háromszáz éves évfordulóját ünnepelte. News Port város zsidósága nagy ünnepséget rendezett a város alapításának háromszáz éves fordulóján. Az ünnepségnek az adott értelmet, hogy ebben a városban proklamálta először Amerikában Roger Williams a vallási meggyőződés szabadságát. Ez alkalommal istentiszteletet rendeztek a város történelmi zsinagógájában, Sola Pool rabbi, az amerikai zsinagógák tanácsa elnökének részvételével. Elhatározták, hogy augusztusban emléktáblával látják el a zsinagógát, amely a vallásszabadság proklamálásának lesz szentelve. News Portnak harmincezer lakosa van, akik közül ezer zsidó. A zsidók, akiknek nagyrésze portugál menekült, nem sokkal a város alapítása után telepedtek meg ott. Igen nagy szerepük volt a város gazdasági felvirágztatásában. Zsidó kereskedőknek és főleg Ahron Lopeznek köszönhető, hogy a 17. században News Port az egyik legnagyobb atlanti kikötő lett. Juda Touro zsidó emberbarát, aki a 19. század elején News Portban élt, a várost a híres Reedwood-könyvtárral gyarapította. Az ő nevét viseli a News Port főutcáján épült nagy zsinagóga is.

— **Hátfájás! Diana sóborszesz bedörzsolés meglepő milyen gyorsan hat.**

— **Korlátozzák a chilei bevándorlást.** A chilei külügyminisztérium közölte ügyvivőivel, hogy amíg a kormány általános nem rendezi a bevándorlás kérdését, a bevándorlási vizumok megadásánál legyenek figyelemmel a kérvényező foglalkozására. A technikusok bevándorlásához különleges engedélyre van szükség, amely addig érvényes, amíg a belső elemek helyettesíteni tudják a bevándorlókat. A bevándorlók hat hónapi létfenntartásuk eszközeiről kell bizonyosságot tenniük, ellenkező esetben nem engedélyezik bevándorlásukat. A hat hónapi fenntartáshoz minden bevándorlónak 250 chilei dollárra van szüksége, amelyet a chilei központi banknál kell letétbe helyezniük. Az intellektueket, írókat és tanárokat teljességgel kizárják a bevándorlásból.

— **Ünnepelt mizrahi költő.** Szentségesen sapkával fedett fejű, pájeszes-szakállas arcú költőt ünnepelt a héten a palesztinai sajtó. József Cevi Rimón a neve, Reinesz rabbinak, a Mizrahi megteremtőjének, jesiváján nőtt fel és most lett 50 éves. Mesorér báál tefilának nevezgetik az ünneplő cikkek és azt írják róla, hogy a híres „Hineni heani mimáasz” szellemében, arcra borulva, a megsemmisülés érzésével a mindenség színe előtt szívében költi verseit. Tenach-magyarító könyveket is írt, méltóságokat eszményképeről, Kuk főrabiról és lefordította héberre a frankfurti Izraélit ifjusági írójának, Herman Schwabnak noveláit.

Németországi
 esetleg
Budapesti
bérházak
 keresek egy elsőrendű Timișoarai
 bérház ellenében csere utján. Ing. Ludwig,
 Timișoara I., Bulv. Regina Maria No. 8.

— **Zsidóellenes rendőrségi kilengések** Jeruzsálemben. A jeruzsálemi krónikás feljegyzett néhány zsidóellenes rendőrségi kilengést. Egy állítólagos zsidó merénylet után angol rendőrök kiharancsolták a bucharai negyed házaiból a férfiakat, s órák hosszat tartották őket a forró napon. Nem engedték meg, hogy ivóvízzel üdítsék fel magukat. Előszóval várakoztatták az öregeket. Rabbik is akadtak köztük. Amikor aztán elbocsátották őket a rendőrségről, polgári ruhás angolok támadtak rájuk és véresre vertek közülük néhányat. Ott-honaikban és templomaikban házkutatást tartottak. Polgári ruhás angolok törtek be, mert egy zsidó szállodás nem bocsátotta be őket házába. Véresre vertek egy kisgyermeket. Elfogták és a Hábóker közlése szerint arculütötték a Szochnut tagját, Fischmann rabbit. Szomorú krónika ez és csak a nagy meleggel és a nagy melegben mértéknélkül fogyasztott alkoholos italokkal tudjuk őket megmagyarázni.

— **Uzsiskin öt nagy napja.** Jeruzsálem zsidó urinegyedének, Rechavjának zsinagógája érdekes ünnepség színhelye volt. Uzsiskinnek, a KKL elnökének adott itt át egy Bécsből megmentett Széfertórárt Plaschkesz dr. a bécsi kehilla egyik hajdani előjárója. Uzsiskin köszönő beszédében elmondta, hogy öt nagy napja volt 76 esztendő életének. A Bármicvája, amikor rabbi Chájim Berlin kezéből szintén tóratekercset kapott ajándékba. Ezt a tórat magával hozta, amikor átköltözött Palesztinába. Az a 48 év előtti erev Pézsach, amikor először pillantotta meg Jeruzsálemet s nyomban elzarándokolt a Keleti falhoz. A bázeli első cionista kongresszus. Az a nap, amikor Weizmannal és Szokolovval együtt a nagyhatalmak elé járult és visszakövetelte az elrabolt Szentföldet a zsidó nép számára. Ez az a mai nap, amikor a porig rontott zsidó Bécs Széfer-tóráját odahelyezheti ama másik Széfer-tóra mellé, amelyet a lelkiileg megölt orosz zsidóság-nak, a zsidóság hajdani oszlopának kebeléből kapott. Uzsiskin így fejezte be beszédét: Egész hitemmel hiszem, hogy a zsidók éppúgy vissza fognak térni a Tórához, mint ahogy akarva, nem akarva vissza kell térjenek Erec Jiszraelbe.

— **A német rádió-leadó sajnálja, hogy a „Rim” hajó menekültjei megmenekültek.** Az arabnyelvű német rádióleadó július 7-iki műsorában a következő híreket mondta be: „Egy hajón, amely panamai zászló alatt jár és amelyen 814 zsidó tartózkodott, tűz ütött ki. Sajnos, e bolyongó zsidókat a segítségükre siető hajók megmentették a megérdemelt haláltól”. Egy másik hír, amit ugyancsak arab nyelven adott le a rádió, a következő szöveget tartalmazta: „Az egyiptomi rendőrség bombát talált a kairói zsinagóga bejáratánál, sajnálatos módon eltávolították a bombát, mielőtt az felrobbanhatott volna.”

— **Tizenötezer zsidó hagyta el március óta Szlovákiát.** Az elmúlt héten két menekült hajó indult el a Dunán Pozsonyból, melynek ezer zsidó utasa volt. Legnagyobb részük menekült, a többiek hontalanná vált szlovák zsidók. Ez év március elseje óta tizenötezer zsidó hagyta el Szlovákiát.

— **Nagy bevételei vannak a palesztinai kormánynak, de nagy a deficit is.** (Jeruzsálem.) Május hónapban 338.000 font volt a bevétele a kormánynak, 14.000 fonttal kevesebb, mint április havában, de 11.000 fonttal több, mint az elmúlt év májusában. A bevételek növekedése az import emelkedéséből ered. A palesztinai kormány kiadásai április-május hónapokban 805.000 fontot tett ki azzal a 740.000 fonttal szemben, amely 1938 április-május havában volt.

Ezüst

menorák, gyertyatartók,
 serlegek, evőeszközök,
 templomi kegyszerek bár-
 mily művészi kivitelben leg-
 olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
 ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— **Franciaország öt delegátust küldött a Jewish Agency counciljába.** (Páris.) Július 11-én a Jewish Agency counciljának francia al csoportja ülést tartott, amelyen résztvettek Louis Ascher, Léonce Bernheim I. Jéfroykin, Ovidia grand-rabbi és dr. B. Weill-Hallé, akik a Jewish Agency counciljának tagjai lettek. Pótdelégátusok lettek: Saul Amar, Victor Basch O. Camhi, V. Cattan (Tunis), Sasia Erlich asszony, Edmond Fleg, Rubin Grinberg, Henry Hertz, Marcell Mirtil, dr. V. Modiano és David Rapaport.

— **Zsidó szervezetek feloszlata a Szudetavidéken és Morvaországban.** Több, mint husz zsidó szervezetet, köztük cionista helyi csoportokat, szentegyleteket és jótékony nőegyleteket hatóságilag feloszlattak a Szudetavidéken és Morvaországban.

— **Harcias spanyol zsidók.** Jeruzsálemben van egy városrész, északra fekszik Zichron Mósétól, erősen elszigetelt és Achva a neve. Csupa frenk, azaz spanyol eredetű zsidó lakja. Az egyedüli zsidó városrész, amely nem állít őréséget. A lakosai olyan harciasak, hogy nincs az az arab, aki a közelükbe merne férközni.

— **JAHREITABLA** alumíniumból, izléses, tetszetős kivitelben 1 személyes lei 150, kétszemélyes lei 250. Megrendelésnél héber dátum közlendő *Boros papirkereskedés, Cluj.*

— **Milyen utasításokat kapnak a franciaországi antiszemita a náciaktól.** A L'Humanité című lap dokumentumot közöl, amely Pallopois párisi antiszemita városi tanácsos köréből származik és amelynek szerzője egy közismert antiszemita publicista, aki Cel álnév alatt szokott írni. Cel azt javasolta, hogy Franciaországban antiszemita propaganda központot létesítsenek és annak élére „Führert” állítsanak, akiknek kötelesek engedelmeskedni minden antiszemita. Az antiszemita propagandistáknak nem szabad fasiszta, vagy hitlerista külsőben megjelenni, hanem a francia nyárspolgár, vagy ha a körülmények úgy kívánják, egy zsidó alakját kell magára öltse. Ma már nem elég, ha azt kiáltják: „Le a zsidókkal!” Így nem lehet kitzsitani őket. Inkább ezt a jelszót kell használni: „Éljenek a zsidók! Le a franciákkal!” Ilyen plakátokat kell kiragasztani a falakra, ez meg fogja hozni a kellő hatást. A propagandának — írja Cel — alkalmazkodnia kell a francia szellemhez. A L'Humanité felveti a kérdést, ki a mozgató ereje ennek az aknamunkának, ki fizeti a röpiratokat, ujságokat és agitátorokat, akik ilyen buzgalommal dolgoznak?

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Cernauti, az ősi zsidó centrum!

Amikor a gyorsvonat robagva elhagyja a délbukovinai kis állomásokat s közeledik Bukovina fővárosához Cernauti-hoz, újra előveszem a történelmi adatokat, amelyek erre az érdekes országrészre vonatkoznak. Elvégre 150.000 zsidó lakik itten, amely tizenöt százalékát teszi ki az egymilliónyi lakosságnak. A román többségen kívül, jelentős számban élnek itt ukránok, lengyelek és németek is. A zsidóság nagyrészt a városokban lakik. Vannak helységek, ahol 33 százalékos az arányszámuk és iparon, meg kereskedelmen kívül mezőgazdasággal is foglalkoznak.

Egy antiszemita író 1804-ben már azt írta, hogy élnek ezen a területen szántóvető zsidók is. Érdekes, hogy amint előbbi cikkeimben már említettem, a bukovinai zsidóság hamarosan csatlakozott a mult század „aufklárista” mozgalmához és a reformerek itt erős visszhangra találtak. Természetesen az akciónak meg volt a reakciója is. A *Szadagorai és wizensitzi rabbidinasztia a maguk erős és lelkes chasszidista tömegével ellenálltak és harcoltak a „felvilágosodottak” ellen, akiknek legfőbb elvük az asszimiláció és a zsidó vallástól való minél erősebb és gyorsabb eltávolodás volt.*

CERNAUTI, A NAGY ZSIDÓ CENTRUM.

A lakosság egyharmada zsidó a volt bukovinai hercegség fővárosának Csernovitznak. Cernautit a régi osztrák uralom idején Czernovitz-nak nevezték. 1875-ben egyetemi város lett. Német egyetemet kapott, amely a főhatalmi változás után 1921-ben román főiskolává változott át.

Az 1875. évi egyetemi megnyitáson egy zsidó diák, névszerint *Eduard Reiss* volt az első szónok, aki később polgármestere lett a városnak 1905—07 között. A városra rányomja a zsidóság a maga bélyegét. De nem arra gondolok most, hogy sok a kaftán, pajesz és szakáll, hanem a zsidó szorgalom és élelmesség tette naggyá a város iparát és kereskedelmét.

1774 és 1787 között katonai uralom volt Cernautiban. Osztrák tábornokok rezideáltak itt, *Spleny és Enzenberg tábornokok nem voltak sok jóakarattal a zsidók iránt.* Utóbbi ki is utasított 392 „beszivárgott” zsidó családot a bécsi Hofkriegsrat utján, dacára annak, hogy egy 1777-ben kiküldött tisztibizottság írásban azt jelentette a császári udvarnak, hogy a zsidók hűséges polgárok, akik mindenkor eleget tesznek kötelezettségeiknek. A kiutasítások dacára a „régipolgárok” 27 százalékát képezték a lakosságnak. A legtöbb városi berendezés a zsidóknak köszönhető. A zsidók sokat járta-keltek a világban és igyekeztek mindenkor, ami modern és jó volt, meghonosítani otthon is. Így az első városi órát a zsidó hitközség vette 100 arany dukátért a bukovinai legjobb és legelső órástól, a zsidó *Falk Ábrahámtól* 1779-ben.

A XVII. században több ízben betörték orosz bandák a városba. A XVIII. század elején pedig a svédek hódították meg. Érdekes, hogy a „cernauti hegyen” a svédek és oroszok harcoltak egymással. 1808-ban az oroszok, akik Napoleon oroszországi hadjárata elől menekültek, elszállásolták magukat a város zsidó lakosságánál is. Az akkori időből visszamaradt okmányok feljegyzései szerint ez a beszállásolás borzalmas

Ahol a zsidó nemzeti mozgalomnak fél évszázados tradíciói vannak. — Beszélgetés Martin Buberrel. — Lássuk Romania egyik legnagyobb zsidó centrumát.

volt. *Az osztrák idők kezdetén még katonai parancsnok állott a hitközség élén.* 1789-ben II-ik József idején császári pátens alapján szervezték újra a hitközséget. 1867-ben, amikor az osztrák alkotmány életbelépett, autonómiát biztosított a kultuszhitközségeknek.

A CSERNOVITZI ZSIDÓK ÉLÉNK KÖZÉLETE.

Mielőtt még a főhatalmi változás utáni zsidó helyzetre rámutatnánk, meg kell említsük, hogy a város szellemiségének kiépítésében is nagy szerepük van a zsidóknak. *A háboru előtti időkben az ügyvédi kamara elnökei zsidók voltak. A cernauti német egyetem utolsó rektora, Pomeranz Cézár is zsidó volt.* Ez is statisztika. *A háboru előtti évben 1198 egyetemi hallgató közül: 431 volt a zsidó, 1927-ben 1161 hallgató közül: 280.* Azóta csökkenően van a zsidó hallgatók száma, mivel a zsidók rájöttek arra, hogy a praktikus pályákon való elhelyezkedés a jövő szempontjából jobb, mint az intellektuális pályákon.

A román impérium alatt a közéletben élénk szerepet játszottak a zsidók. A szenátusban és parlamentben volt egy-egy képviselőjük. Ezek mindenkor harcoltak az antiszemita hullám ellen, amely régebben elöntötte Bukovínát. *A görög-keleti papság elég toleráns volt a zsidókkal szemben. Különösen Wladimir von Repta hercegének volt megértő, aki a világháboru alatt a hercegerseki palotába vitette a Tóratekerceket, nehogy az orosz szoldateszka rablásainak legyenek kitéve.*

A zsidó nemzeti mozgalom a mult század 90-es éveit óta a cernauti ifjúságot megragadta és széles népréteget fogott meg. Ezért is nagy volt a zsidók befolyása a bukovinai életre. *A régi Landtagban a 63 képviselő között tíz volt zsidó nemzeti és az 50 főnyi városi tanácsban 20 zsidó volt. Két ízben zsidó polgármestere is volt Csernovitznak, aminthogy számos kisebb bukovinai város is zsidó polgármestert mondhatott magáénak.*

A CIONIZMUS A BUKOVINAI VÁROSOKBAN.

A cionizmus nagyon erős Bukovinában. Számos diákszervezete, polgári és munkás-organizációi vannak. A cionisták élénk részt vesznek a közéletben. A szociáldemokrata szervezetekben is sok zsidó munkás vett részt, ahol intenzív tevékenységet fejtettek ki.

A hebraizáció és annak kulturmunkája is eredményes. A „Szafa Iwria” héber iskolaszövetség nagy iskolaépületet emelt, több héber óvodát tart fenn, egy népiskolát és gyermekotthont és héber óvónő kurzust. A jiddis mozgalom is szép eredményeket mutathat fel, szünidei gyermektelepet és a „Morgenrot” egyesületet, ipariskolát létesít.

tett. A „Borochov” (Poalé Cionista) esti kurzusokat létesített és az ujcionista mozgalomból, különösen a Betár ifjúság kedvelt a városban.

Az ortodoxia is nagyon erős, *Mesulem Ráth* rabbi nagyban hozzájárult a vallásos irányzat kiépítéséhez. Nagy jesiva is működik, amelyet az egykori kerületi rabbi, *Chaim Chyror* után „Jesiva Bé-er májim chajim”-nak neveztek el. A hitközségi fő-rabbi *dr Mark*, a mizrachizmus vezetője és mint ilyen, hathatós részt kér a cion mozgalomból.

SZEMÉLYES ÉLMÉNYEK.

Cernauti városa dombon épült és ez a város esztétikai összhatását nem emeli, hanem — sajnos — inkább rontja. Úgy érzem magam, mintha a zsidóság egyik várában volnék. A zsidó uccán a jiddis és héber dominál. A fiatal generáció kidomborítja zsidó mivoltát. Az állomástól bevezető uccán teli van zsidó könyvüzlettel, ahol ahol Schocken-Verlag legújabb kiadásait is meg lehet találni.

Erdélyi zsidónak külön „élmény,” hogy ebben a hatalmas zsidó városban nincsen egy százszázalékosan kóser vendéglő, ahogy azt mi erdélyi ortodoxok ezt elképzeljük. *A legnagyobb cernauti szalámi gyártól, a híres Steinmetz-féle termékektől nemrég vont meg a rabbinátus a chechsert.* Nem is reflektált a chechserre, mert kevés a publikum, amely erre igényt tart.

Régebben — mint említettem — két rabbidinasztia képviselte a chassidizmust, a sadagorai és wizensitzi. Érdekes, hogy épen itt tartózkodásom alatt hallottam, hogy a bécsi sadagorai udvar feje, akivel az Anschluss után a rohamosztagosok uccát mosattak fel, utban van Palesztina felé.

És aznap, amikor ott voltam, utazott keresztül Cernautin a rebbecen egyik fiával. Przemyslből jöttek. Hatalmas tömeg várta őket az állomáson. A rebbecen mellett áll a 12 éves fiú, aki gyönyörű gyermekpéldány. Ő lesz a dinasztia feje majd egykoron. Szépség és okosság sugárzott arcáról.

A SZADAGORAI BÉT HAMIDRASBAN.

Elmentem a sadagorai imaházba, ahol tipikus zsidó arcokat láttam, akiket csak Lillian tudott fehér-feketével felskiccelni. A rebbe nem él közöttük már évtizedek óta, de a szelleme még mindig ott lebeg. Az ajtón is tábla jelzi, hogy ez a bethamidras a nagy sadagoraié.

A városban több zsidó napilap és hetilap jelenik meg héber, jiddis és más nyelven is. A mult század közepe óta nagy héber könyvnyomda is létezik.

Nagy rabbik is voltak itt. Így az említett Chajim Chyror, másnéven *R. Chaim Czernovitzer*, 1789-től—1807-ig. Később Jeruzsálembé költözött, ahol 1813-ban halt meg. Az utolsó kerületi rabbi *dr L. I. Igel* volt. Ezeket 1872 óta főrabbinak és nem kerületi rabbiknak titulálnak. Ekkor váltak el az ortodoxok a liberálisoktól és a vallások rabbija, *Benjamin Leib Weiss Hakohen left*, aki mint kiváló talmudista is ismert volt. Igels utóda *dr Rosenfeld József*, aki a legkiválóbb egyházi szónokok egyike volt. *1908-ban nagyon érdekes konferencia volt a*

**Egészségét veszélyeztető Náthaláz-Grippa-
Védekezzen!** Használja mosakodásánál állandóan a

**Senlaslo fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!**

Senlaslo fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!

város falai között. Összehívója Nathan Birnbaum és résztvettek ezen Salom Asch, D. Nomborg, I. L. Perez, A. Reisen. Ez volt a "iddisisták" első konferenciája. Ebben a városban élt az ismert író, Karl Emil Franzos, az ismert bécsi író Marco Brociner, Adolf Gelber, az ismert Shakespeare-kutató és Leo Eberman, a költő.

A cionista világ egyik legismertebb vezetője, az ősz dr Mayer Ebner ma is harcos ember. 1897-ben résztvett már az első bázei kongresszuson és a bukovinai zsidó közéletben jelentős szerepet játszott. Évtizedeken keresztül.

ELMÉNY, AMELYERT ERDEMES VOLT CERNAUTIBAN LENNI.

Egy napilap hozta az első hírt, amikor odaérkeztem, Martin Buber, a világhírű író Lengyelországból jövet Palesztina felé utaztában egy-két napra megszakítja útját, hogy a cernauti zsidóságnak — nagy kérésére — előadást tartson. Jegyeket nem lehetett már kapni a zártkörű előadásra, de egy szeminaryumi tanár ismerősöm közbenjárására mégis sikerült jegyet kapnom. A zsidó etika és a zsidó teológia legnagyobb élő alakja.

Ott voltam és az élmény lenyűgöző volt. Martin Buber látom magam előtt. Hallom hangját. Érzékelem alakját, amelyet annyit néztem képeken és könyveken. Hallkan beszél és csak akkor emeli hangját, amikor Palesztináról beszél. Palesztina más ország legyen, mint a többi. Másnak kell lennie. Ne imitáljunk senkit. Lapozzuk a zsidó történelmet és térjünk vissza a tradícióhoz.

Amikor a másfél órás előadás után lenyűgözötten az élménytől hozzámegegyek, eszembe jut, hogy interjút csináljak vele a „Népünk” számára.

Megkérde, hogy melyik lap és milyen nyelven jelenik meg. Megmagyarázom neki, hogy miért kénytelen a „Népünk” magyar nyelven megjelenni, mert olvasóihhoz így tud eredményesen szólni. Mit mondhat Martin Buber egy magyar nyelven megjelenő zsidó lapnak?

— Mai előadásomnak konklúziója vonatkozik az asszimiláns zsidóságra és le kell tenni minden egyes zsidónak az asszimilációról.

Buberi szavak következtek a zsidó magasabb célokról és törekvésekről. *Ismerni kell a chassidizmus lényegét, s akkor megérti az ember a zsidó lényegét is. Olvassák a Bibliát és tartsák...*

Mosolyogva mondotta e szavakat és végül kérte, hogy *tolmácsoljam a „Népünk”-ön keresztül jókívánságait az erdélyi zsidóságnak, s ha alkalma lesz, még eljön egyszer közénk is.*

Boldog voltam, hogy ezt a néhány szót is beszélhettem korunk egyik legkiválóbb férfiával.

Schwab Menase.

— A „Rim” hajó menekültügyi segítségért fordult az ORT-hoz. A Joint európai bizottságának elnöke, Morris T. Tropper közölte a sajtóval, hogy segítségért fordultak hozzá a Rim hajó Rhodos szigetén rekedt utasai. Az értesítés szerint napi ellátásuk ötezer lírába kerül, vagyis négyszáz fontba hetenként. A Joint ötezer dollár gyorssegélyt utalt át a milánói menekültügyi bizottsághoz, amely a rhodosi menekültek gondozását vette kézbe. A menekültek közül 332 Ausztriából, 250 a volt Csehországból, 60 Németországból és 30 Magyarországból származik. Száz menekült kétes illetőségű. A menekültek közül 380 férfi, 332 nő és 60 gyermek. Rhodosban azzal engedték meg partraszállásukat, hogy rövidesen tovább fognak utazni.

Angliát újabb szöszegésre kényszerítik!

A felfüggesztett bevándorlás

és az illegálisok

Tiltakozzanak a lengyel és román kormányok!

A napisajtót bejárta a hír: MacDonald gyarmatügyi miniszter kijelentette az alsóházban, hogy a palesztinai zsidó bevándorlást azért függeszti fel, mert főleg lengyel és romániai zsidók lopóztak be törvénytelenül Palesztinába. Miután a „fekete bevándorlók” száma a jövőbe bevándorlási kvótából levonandó, a becsempésztettek igen magas száma folytán a további bevándorlást fel kellett függeszteni.

A Jewish Agency hetekkel ezelőtt cáfolta a palesztinai bevándorlás esetleges beszüntetésének hírét, hivatalos tiltakozást tett közé az angol kormány határozata ellen. Zsidó körökben a palesztinai bevándorlás betiltását, még ha átmeneti intézkedésről lenne is szó, a Palesztina-mandátum újabb megszegésének tekintik, mert a mandátum értelmében a bevándorlás szabályozásának egyedüli zsinórmértéke az ország gazdasági befogadóképessége. A mandátum alapján tehát Anglia nem függesztheti fel a zsidó bevándorlást azzal az egyébként is ellenőrizhetetlen indokolással, hogy a kerülő úton partraszállott zsidók száma meghaladja azt a kvótát, amelyen belül az október elsején kezdődő félévben a zsidóknak szabályos bevándorlási engedélyekre lett volna joguk.

A romániai zsidóságot több szempontból rendkívül érdekli az angol kormány álláspontja. Részben azért, mert igen sok romániai zsidó akar bejutni Palesztinába, másrészt mert a német-osztrák és lengyel zsidóságnak a constantai kikötő jelenti a legfontosabb átmeneti állomást. Az angol kormány rosszindulatú indokolása kétszeresen felháborító, mert „indokolása” szerint azért tiltja be a bevándorlást, mert sok lengyel és román zsidó jut be illegálisan. A három és fél milliónyi lengyel zsidóság biztonsági szelepe ez a kivándorlás, amelyet a nagyszámu, lengyel területen élő zsidóság elképzelhetetlen nyomorával lehet indokolni.

Az angol kormányt ugylátszik, hogy csak a német és osztrák, meg a cseh protektorátusról elvándorolni kényszerített zsidóság sorsa „érdekli.” Ezeknek még tenne koncessziókat. Azonban másoknak nem. S ezért beakarja zárni az ország kapuit úgy legális, mint illegális szempontból. Érthetetlen ez a zsidóellenes álláspont, amelyet nem lehet mással magyarázni, mint az angol hivatalos körök antiszemizmusával. Újabb és újabb sértést követnek el a mandátum ellen, amelyet annál kevésbé szabadna megtenni, mert ezzel az angolok ellenségei hivatkozhatnak arra, hogy a brit birodalom is rongynak tekinti mindazokat a kötelezvényeket, amelyek pillanatnyilag nem konvenálnak számára.

Szerintünk valamennyi keleteurópai államnak interveniálni kellene újból a brit kormányval, mert a zsidó bevándorlásnak elősegítése ezeknek az államoknak érdeke és ezenfelül a keleteurópai zsidóság szempontjából is rendkívüli fontossággal bír. Ne hivatkozzon az angol kormány „román és lengyel illegálisok”-ra, mert ez sértő és ártalmas az illető országok zsidóságára is.

Az angol kormány nyissa meg Palesztina kapuit és mindaddig hagyja nyitva, amíg maguk a zsidók nem jelentik ki, hogy

az ország felvevő képességének legfelsőbb határát elérte. Addig nincsen joga senkinek ezt megszabni, főleg akkor nem, ha a palesztinai kormánynak rosszakarata tetszik minden egyes gesztusból.

Palesztina a zsidóké kell legyen és minden erővel tiltakozni kell bármilyen megszorítás ellen. Nincsen más kiút, mint a szabad palesztinai bevándorlás! Csak ez hozhatja meg az európai zsidókérdés megoldására a kellő gyógyszert.

— A LIPOVAI IZR. HITKÖZSÉG június hó 26-án megtartott rendkívüli közgyűlésén Ladányi Dezső elnök bejelentette, hogy a Központ által javasolt Szociális Ügyosztály alakítására vonatkozó alapszabály módosításra a mai időkben nagy szükség van, miért is felkérte a nemrégén Lipován letelepedett, a zsidó és szociális ügyekben jártas fiatal és agilis orvost, dr. Salamon Józsefet, hogy nyújtson felvilágosítást a közgyűlésnek ezen Ügyosztály lényegéről. A közgyűlés dr. Salamon tömör előterjesztését nagy tetszéssel fogadta és egyhangúlag megszavazta az alapszabály módosítást. Majd felkérte a Szociális Ügyosztály megszervezésére a következő bizottságot: dr. Salamon József vezetésével, Ladányi Dezső, dr. Kadnai Odón, Karfi Dezső, Tiegermann Mór, Keisz Frigyes, dr. Weisz és Böhm Andor urakat. A hitközség közgyűlése ma aaport is teremtett ezen ügyosztálynak, amelynek működése, reméljük, példaképpen fog állni más hitközségeknek is.

— Mizrachista nőotthon Telaviv-ban. A telavivi Cion utcaban pompás nőotthont épített fel a Mizrachi amerikai nőszervezete. Hatvan 15—17 esztendőes leány talalt benne otthonra, tulnyomó részük középeurópai menekült. Háztartásbeli segédmunkára és varrásra tanítják őket. A tanfolyam két esztendőig tart. Hatalmas épületük tuiságosan fényűző. Szép, nagyon szép az amerikai vallásos cionista nőknek ez az aidozatossága, de ebből a pénzből kevésbé fényes kiállításban talán három olyan otthon is kitélt volna és 60 lány helyeit vagy 200 talált volna elhelyezésre. Ilyen minöben nehéz lesz háztartásbeli alkalmazottakat, vulgo: cselédeket felnevelni, akik aztán kint az életben nagyobb zokkenő nélkül tudják majd a helyüket megállani. Hiszen sokkal szebb otthonban élnek, nevelődnek, mint amilyent majd két év múlva a kenyéradógdájuk nyujthat számukra.

— A magyarországi Pro Palesztina szövetség évi közgyűlése. Rendkívül nagy érdeklődés jegyében zajlott le a napokban a magyarországi Pro Palesztina szövetség évi közgyűlése. A megnyitó beszédet dr. Donáth Gyula egyetemi tanár tartotta. Dr. Patai József, a szövetség Palesztinában tartózkodó elnökének üdvözlétét dr. Kahán Nisszon tolmácsolta. Referátumokat tartottak: dr. Miklós Gyula, a magyar cionista szövetség elnöke és Márton Ede, a Keren Kajemet igazgatója. A közgyűlés dr. Körössi Kornél egyetemi tanárt választotta meg a Pro Palesztina szövetség elnökévé.

Lássuk Temesvárt!

Mozaikok

a Bánát zsidó centrumának életéből

Még mielőtt Einstein relativitási elméletét mindenre ráhúzták volna, már akokr létezett a temesvári zsidóság életében „relativitás”. És pedig a bánáti zsidóság távol állott a vallásos zsidó étlettől, de még a pozitív zsidóságot is negligálta. Élte a maga teljesen asszimilált életét. Ha egy szigeti zsidót példának okáért megkérdezték huszonöt évvel ezelőtt, hogy mi a véleménye a temesvári zsidókról, azt válaszolta, hogy ez egy „tréfli-medine”, amit arra értett, hogy nehezen lehet kósert enni. Ennek ellenpólusa volt, hogy a temesvári zsidók meg a szigetekre mondták azt, hogy „tréfli”. Ez a „relativitás”.

Ma azonban egészen más már a helyzet. Az utóbbi évtizedekben két irányban változott erősen Temesvár zsidó struktúrája. Részben elég sok ortodox mentalitású zsidó telepedett le a Gyárvárosban, másrészt a benszülött zsidók, akik a „pozitív vallástalanság” hívei voltak, egészen megváltoztak és mondhatni a legőnézetesebb és öntudatosabb zsidókká váltak. Őt városrészen laknak zsidók. Ezekben a városrészekben, amelyek külön-külön mentalitást képviselnek, mintha egy új falanszter rendszer volna, a melyben nem foglalkozás szerint, hanem anyagi beállítottság alapján oszlik meg a lakosság. Belváros, az anyagi jólét centruma. A Gyárváros — a szerényebb anyagiak között élő ortodoxia végvára. Igaz, hogy a Gyárvárosban élnek szépszámmal jómódúak is.

Hatalmas távolságok vannak itt, egy vidéki város dimenzióhoz képest. De ez a nagystílus megnyilatkozik más irányban is. Ahogy „átváltott” a cionizmus útjára, azonnal megmutatta, hogy ennél is egészen nagyvonalú tud lenni. A temesvári zsidóság aránylag a legtöbbet áldoz Palesztinára. az erdélyi városok közül és nagyszerűen teljesíti kötelességét minden irányban.

AZ AGILITÁS DOKUMENTUMA

Amikor a Fehér Könyv elleni demonstráció-lehetségek meg voltak, naggyűlést tartottak a cionista szervezetek. Ezekre menő tömeg gyűlt össze a sörgyár udvarán. Berger Jenő, a Zs. N. Sz. helyicsoport elnöke nyitotta meg a gyűlést, majd dr. Naschitz István beszélt öntudatosan Anglia újabb árulásáról, Dr. Róth Dezsőné, akinek felnőtt fia keresi az új élet alapjait a Szentföldön, szólt fel héber nyelven. Megindító szavakban apellált a zsidó anyák és leányok cion hűségére. Utána dr. Weiss Artur a Keren Hajjesod nevében mondott frappáns beszédet. Majd Langer Sándor vezérigazgató, az ujcionisták elnöke, Juda oroszlanjához hasonlította a mai zsidóságot, amelynek lesz még ereje megküzdeni a gyűlölet furiáival. Kauftheil Ernő, Dániel könyvből idézett, akinek jóslatai kísértetiesen vonatkoznak a mai időkre. Megihletődött arccal mondották utána „Im eskachéch Jerusajim tiskach jemi”. Száradjon el jobbam, ha elfeledlek Cion. A nagyszerű gyűlésen az egész bánáti főváros zsidósága képviseltette magát.

A ZSIDÓ KLUB...

A hitközség székházában, az impozáns kétemeletes palotában, van a zsidó klub. A klub vezetői kellemes, kedves zsidó vezérek, akik a zsidó kulturális célokra mindég rendelkezésre bocsájtják a klub helységeit. A Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportja minden szerdán Dienstet tart, amelyen résztvesznek Szenes Ernő, Bergman Pál, dr. Naschitz István és Schwartz István háznagy, akik másokkal felváltva tartanak magas

Keresse fel BUCUREȘTIBEN a

SPLENDID PARC

SZÁLLODÁT

zavartalanul működik. Bejárat a Stîrbei Vodă 4 számon keresztül és Calea Victoriei 57. (A régi ismert SPLENDID SZÁLLODÁN keresztül)

Működésének árak!

szinvonalu előadásokat. Élénk klubélet folyik itt, amelyben az ifjuság és a leánycsoportok is részt vesznek.

EGY NAGY HITKÖZSÉG ÉS VEZETŐI

A nagy belvárosi hitközség szép multra tekinthet vissza. A múlt század nyolcvanas éveiben Kiss József, a nagy költő volt a hitközség jegyzője, aki után kevés jegyzőkönyv maradt, mert a Simon Judit költője valószínűleg nem foglalkozott olyan prózai dolgokkal, mint a hitközségi jegyzőkönyvek.

Ma Salamon Miklós és Kauftheil Géza hitközségi főtitkárok adminisztrálják mintaszerűen az egyesített bel- és gyárvárosi hitközséget.

A hitközség elnöke Nyíri Jenő, aki igen kiváló egyéniség. Gyermeckorában a Nyírség levegőjét szivta és konzervatív felfogását is onnan hozta magával. Nyíri Jenő a Temesvári Bank vezérigazgatója, ahol együttműködnek Sperling Károly igazgatóval, aki szintén minden kulturális és filantrop megmozdulásának spiritus-rektora. Sperling Károly igazgató szerkeszti dr. Drechsler Miksa főrabbi és dr. Naschitz Imre főorvos társaságában az évről-évre megjelenő Zsidó Almanachot.

DR DRECHSLER FŐRABBI JUBILEUMA

A közelmúltban a belvárosi hitközség rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen dr. Drechsler Miksa főrabbi harmincéves papi jubileumát ünnepelték. A közgyűlést Nyíri Jenő hitközségi elnök nyitotta meg és filozófiai mélységű gondolatokkal telt beszédében méltatta a jubiláns lelkipásztor harminc éves tevékenységének érdemét.

A főrabbi hervadhatatlan érdemei mellett nem mehetünk el szó nélkül az erdélyi zsidóság egyik prominens egyéniségének, Nyíri Jenő elnöknek közéleti szereplése és tevékenysége előtt anélkül, hogy néhány szóban ne méltassuk azt kellő érdeme szerint. Talán hibát is követnénk el, ha a közösségekben ily módon kimagasló érdemeket elhallgatnánk. Hiszen Nyíri Jenő büszkesége nemcsak a temesvári, hanem az egész erdélyi haladó szellemű zsidóságnak és kipróbált hűségese harcossá minden igaz zsidó ügynek, de különösen azoknak a zsidó problémáknak, amelyek elintézése zsidó szívet és zsidó érzést követel meg. Nem hinné el senkisé, hogy a nyugati szertartású hitk. elnöke egyúttal a legvallásosabb tagja is saját hitközségének, aki este-reggel rendszeren elmegy az imádkozáshoz, mert ez nála lelkiszükséglet. Emellett a szó legszorosabb értelmében ember, aki boldog, ha zsidóságaért mennél többet áldozhat. Igazi eszménye lehet Nyíri Jenő valamennyi hitközségi vezetőnek a közösségért végzett nagy és áldozatkész filantrop és kultur munkájával.

Fontos szerepet játszik Timișoara zsidó közéletében a hitközség barátainak ama köre is, amely Nyíri Jenő hitk. elnök és szűkebb munkatársaiból rekrutálódik. Az egész napi existenciális gondok és a zsidó közéletből való kikapcsolódás után akadnak férfiak, akik szórakozásuk idejét is azzal töltik, hogy a zsidó társadalom, valamint a hitközség

fontos problémáit és ügyes-bajos dolgait folytatólagosan „hivatalon kívül” is meg-hányják-vetik és a fehér asztal mellett beszélnek meg. Nagyon sok nemcsak a Bánatot, de az egész országot is érdeklő zsidó ügy kerül e baráti kör asztalánál megvitatásra, a melynek legkiválóbb egyéniségei Barát Vilmos, Barát Árminnak, gróf Tisza István egykori sajtófőnökének fivére, minden igaz zsidó ügynek támogatója és lelkes szószólója, továbbá Temmer Jakab, Lebovits Hermann, Fenyves Károly mérnök és Győri Sándor. Sok érdekes és életrevaló eszme született meg ennél az asztalnál, amelynek később a bánáti és erdélyi zsidóság látta hasznát.

SZIJJUM A JÓZSEFVÁROSBAN

Intenzív és a felsőerdélyi fogalmak szerinti orthodox megnyilatkozások még ritkaságszámba mennek Timișoarán. Maga Schück Bernát főrabbi is az askenázi orthodoxiának azon utolsó mohikánjai közé tartozik, akik nem engedik magukat eltántorítani még ma sem a kulturortodoxia lényegétől. Méltó munkatársa ebben a törekvésben a „fiatal rabbi”, Schück Sándor, aki a szószéken elért sikereivel már most meghódította a józsefvárosi zsidó lelkeket. Ottlétemkor zajlott le a nagytemplomban és a mellette levő Beth-Hámidrásban Keszuboth traktusának befejezése alkalmával megtartott szijjum, amelyen dr. Löffler Géza elnök és Mannheim Lajos helyettes elnök vezetése mellett a józsefvárosi hitközség zsidósága színe-java megjelent. Csak néhány nevet ragadunk ki az impozáns számban megjelentekből, jellemzésül, hogy kik ma méltó vezetői a józsefvárosi orthodoxiának és hitközségnek és hogy kiket sikerült Schück főrabbinak, egy kimondottan talmudisztikus tanulással kapcsolatos megnyilatkozáshoz is bevonni. Sió Sándor, a Magyar Általános Hitelbank cégvezetője, aki egyébként a templomnak is mindennapi látogatója, Steiner Sándor fakereskedő, Berényi Simon, Grieszháber Jenő, Pál Géza, Ungváry József gyógyszerész, hitközségi vezetők és mások voltak a szijjumest résztvevői. A kitűnően sikerült társasvacsora megrendezése a Váradról elszármazott Grünberger fivérek érdeme, akik számottevő vallásos tagjai a népes józsefvárosi orthodoxiának.

Lapunk legközelebbi számában a timișoara cionista mozgalomról, a zsidó emberbaráti intézményekről, a Lyceumról és az általános zsidó társadalmi életéről és annak jelentékeny vezetőiről fogunk olvasóinknak beszámolni. Myb.

— A lengyelországi cionisták 123 delegátust küldenek a cionista kongresszusra. A lengyelországi központi sékelbizottság közli, hogy a kongresszusi Lengyelországban ebben az évben 205 ezer sékelt adtak el, vagyis 25 ezerrel többet, mint a 20. cionista kongresszus alkalmával. A kongresszusi Lengyelországból 70 delegátus indul el a genfi 21. cionista kongresszusra. A 21. cionista kongresszuson a kongresszusi Lengyelországnak 61 delegátusa volt. A kongresszusi választások július 23-án lesznek itt. Kelet-Galiciában több, mint százezer sékelt adtak el, ebből az országrészből 35 delegátus indul a kongresszusra. Nyugat-Galicia 18 delegátust választ.

Hét-ről-hét-re

Kaunas. A litván kormány megsemmisítette Polangen fürdőhely tanácsának ama rendeletét, amelylyel betiltotta a zsidók rituális vágását. Sliupas polgármester, aki a betiltás értelmi szerzője volt, javasolta a városi tanácsnak, hogy a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál támadja meg a kormány megsemmisítési végzését. Egy kivételével az összes városatyák elvetették a polgármester javaslatát. Erre Sliupas levonta álláspontjának konzekvenciáit és benyújtotta lemondását.

LA-PAZ. A bolíviai minisztertanács halálra ítélte Mauricio Hochschildt, bolíviai bányatulajdonost és milliomost, valamint Grünbaum, Blum, Goldberg és Dittmann tisztviselőket, akiket a kormány új gazdasági rendeleteinek szabotálásával vádoltak. Busch miniszterelnök élt kegyelmi jogával, de a bűncselekmény megismétlődése esetén az ítélet azonnal végrehajtandó. A halálos ítéletet a minisztertanács hozta meg, amely a rendkívüli állapotokra való tekintettel jelenleg az ítékezés jogát is gyakorolja.

Jeruzsálem. Hivatalos statisztika számol be a terror áldozatairól 1939 első felében. Hatszáznegyvenhárom a halottak és 700 a sebesültek száma. A tavalyihoz képest nagy a csökkenés. Akkor 1712 volt egy féltől alatti a halálos áldozatok és 1400 a sebesültek száma. A zsidó halottak száma 87. Közülük 30 zsidó rendőr. A polgári zsidó sebesültek száma 150. Zsidó rendőr 42 sebesült meg. — A gyarmatiügyi miniszter legújabb parlamenti nyilatkozata szerint összesen 95 zsidó fogoly van, még pedig a rendőrségi börtönökkel együtt. Hetvennégyen e foglyok közül revizionisták, 18-an kommunisták.

Sanghaj. Sanghaj zsidó körökben úgy vélik, hogy az ott tartózkodó zsidó menekültek száma, amely jelenleg 12 ezer, az év végéig legalább 20 ezerre fog emelkedni. A menekültek nagy száma komoly orvosi problémát idézett elő. E probléma leküzdése érdekében menekülügyi kórházat alapítottak, amelynek vezetőségében a nemzetközi és francia engedményes területek nem zsidó hatóságai is képviseltetik magukat. Miután a sanghai zsidó hitközségnek nem áll módjában a kórház fenntartásához szükséges anyagi eszközöket előteremteni, a hitközség elnöke felhatalmazta az emigráns kórház-egyesület tiszteletbeli főtitkárát, J. M. Alkovot, hogy az Egyesült Államokba utazzon gyűjtőakció lefolytatása céljából.

Páris. Az Information értesülése szerint Bonnet az államtanács ülésén nagy feltűnést keltő tervet terjesztett elő a szíriai kérdéssel. Azt javasolta, hogy a szíriai arab nacionalisták ellenállásának elensúlyozására, illetve letörésére nagykiterjedésű zsidó telepítéseket végezzenek Szíriában a nejbelti kerületben. A híradás még megerősítést igényel.

Milánó. A milánói törvényszék újabb 24 zsidót ítél el 8 naptól 20 napig terjedő elzárásra, mert nem jelentették be faji hovatartozásukat.

Moszkva. A Lenin-könyvtár égése alatt a moszkvai központi kulturintézetben a napokban nyílt meg a Schalom Alechem-kiállítás, amely a nagy zsidó életét és művét mutatja be. A kiállításnak egy külön része a mester szindarabjait mutatja be, amelyeket a moszkvai zsidó állami színházban adtak elő. — David Hofstein, az ismert jiddis költő a napokban tölti be 50-ik születésnapját. Ebből az alkalomból a szovjetországi zsidó lapok meleg ünneplésben részesítik a költőt. Hofstein Ukrajnából származik. Huszonöt éves korában kezdte meg írói pályafutását. Számos verseskötetet és szindarabot írt, továbbá több orosz és ukrán művet fordított le jiddisre. Mint különböző irodalmi gyűjtemény szerkesztője működött Oroszországban, Ukrajnában, Németországban és Palesztinában. Néhány évig élt Palesztinában, miután előkelő irodalmi pozíciója ellenére kiutasították Szovjetországból. Konfliktusba került ugyanis a zsidó kommunistákkal, mert felhívást bocsájított ki a héber nyelv oroszországi üldöztetése ellen. Hofstein héberül és jiddisül ír. Ez év februárjában magas kitüntetésben részesítette őt a Szovjetunió legfelsőbb végrehajtó tanácsa.

1286 menekült érkezett Sanghajba. Az utóbbi napokban újabb két hajó érkezett Sanghajba, összesen 1286 menekülttel. Az egyik hajó, a Conte Biancamano fedélzetén 827 menekült érkezett, a másikon, az Usaramo hajón 549 emigráns. A menekülteket ideiglenes otthonokban helyezték el.

— **A kárpátaljai zsidók sorsa.** Kárpátalján a zsidók százával kapják a kiutasítási végzéseket, ezeket pedig minden ok nélkül hontalanná tesznek. Kassán háromszáz zsidót tartóztattak le azon a címen, hogy „illegálisan vándoroltak be”. A helyzet az, hogy a letartóztatottak a Csehszlovák köztársaság megalakulása után telepedtek be a városban és évek óta élnek ott. A hatóságok arra akarják kényszeríteni őket, hogy hagyják el az országot. — A magyarországi zsidótörvény Kárpátalján is életbe lépett már. Az „Esti Ujság” statisztikai adatokat közöl a kárpátaljai zsidókról. Eszerint az új magyar tartományban a zsidó lakosság számaránya az összlakossághoz viszonyítva 7.7 százalék, míg a háború előtt 5.1 százalék volt. Munkácson 13.022 zsidó él, vagyis a lakosság 47.8 százaléka. Ungváron a zsidóság a lakosság 37.1 százaléka, Beregszászban 32.3, Kassán 19.7, Losoncon 16.8, Érsekújváron 12.6, Komáromban 10.4 és Léván 12.4 százalék a zsidók arányszáma.

— **A magyar sorsjegyarusításból kizárták a zsidókat.** A budapesti pénzügyi központ megvonta a zsidóktól az állami sorsjegyarusítási engedélyt azzal az indoklással, hogy minden hat hónapban újból megállapítják, hogy kinek osztják ki az árusítási engedélyeket. Míg a második zsidótörvény 4–5 éves türelmi időt irányoz elő az állami koncessziók megvonására, ez az intézkedés, amely az állami sorsjátékok zsidó árusítóit éri, váratlanul jött. A zsidó sorsjegyarusítók, akik évente négymillió pengő hasznot hoztak az államnak és több, mint negyven éven át szervezték és népszerűsítették az állami sorsjátékot, nem kapnak semmilyen kártérítést.

— **Újabb antiszemita intézkedések a cseh protektorátus területén.** A cseh iskolák utasítást kaptak arra, hogy nem cseh anyanyelvű iskolákból vegyenek át zsidó növendékeket. Utasították továbbá az iskolákat, hogy négy százaléknál magasabb számarányban nem vehetnek fel zsidó tanulókat. — Azok a zsidó ügyvédek és orvosok, akikről megvonták a működési engedélyt és azok a zsidó kereskedők, akiknek hatóságilag bezárták üzleteiket, az év végéig nem bocsáthatják el alkalmazottaikat. A zsidó ékszerészek kötelesek nyitva tartani üzleteiket és nem szabad redukálniok alkalmazottaik fizetését annak ellenére, hogy aranyat és ezüstöt nem szabad eladniok. — A „Lidove Novini” című lap közlése szerint a protektorátus területén ezidőszereztint összesen 14.419 menekült tartózkodik, akik a szudetavidékről, Szlovákiából, Kárpátaljaból és Németországból származnak.

Comunitatea Bisericească Ortodoxă Izraelită Autonomă Braşov.

FELHÍVÁS A „KÓSER” HUSFOGYASZTÓ KÖZÖNSÉGHEZ.

Nyomatékosan figyelmeztetjük tagjainkat, valamint az átutazó hittestvéreinket, hogy a Gersch Andor (Vár-utca 46. alatti) meghirdetett „kóser” mézsárszék és hentesárugár nem áll az orth. rabbiság felügyelete alatt, ennél fogva sem az ott kímért hus, sem annak gyártmányai rituális szempontból nem használhatók.

Sperber Dávid
brasovi orth. főrabbi.

5-U-M-3-R

BÜRCKEL LATOGATÁSA HITLERNEL

Amikor az utóbbi időben Bürckel ausztriai köztársasági elnököt tett az osztrák viszonyokról, mindegy megkérdezte tőle, hogy vannak-e még elégedettek Ausztriában? Bürckel igenlő választ adott, mire Hitler arra kérte, küldje el azoknak a névjegyzékét.

Néhány napra rá meg is kapta — a komplett bécsi cím- és lakjegyzékét.

KÉT VARJU BESZÉLGET NÉMETORSZÁGBAN

Egyik varju: Hallottad, hogy a németek már varjuhust esznek?

Másik varju: Nem baj, a legközelebbi háborúban visszaadjuk nekik a kőcsőnt...

PARTOK PALESZTINÁBAN

A legújabb öngunnyal teli telavivi élc: Az ujonnan érkezett bevándorló a pártviszonyokról érdeklődik. Óslakos barátja felvilágosítja:

— A kékingesek a hisztadrut emberei, a barnaingesek revizionisták.

A „zöld” atyafi azonban sokféle másszínű inget lát a járókelőkön. Visszarohan az utbagaztatójához felpanaszolja:

— Nem tudok eligazodni, hiszen zöld, fehér, meg vörös ingesek is bőven vannak itten.

Mire a barát:

— Csak egy mód van a tájékozódásra. Üsd arcul, akinek a pártállását ismerni akard. Ha a megütött morálprédikációt tart válaszképpen, akkor hisztadruszisza. Ha jobbról is, balról is képen vág, akkor revizionista.

A zöldfüllű boldogan távozik, hiszen kezében a pártpolitika kulcsa. De alig telik el pár perc, megint visszajön, megint tanácstalan:

— Te, képen vágtam egy alakot. De nem úgy sült el a dolog, ahogy te jósoldad. Nem tartott erkölcs-prédikációt és nem is vert el, hanem úgy elszellett, mint a nyul.

Az ősiakos szabadkoczik:

— Bocsánat, elfelejtettem megmondani, hogy néhány nap óta polgároreink vannak.

A NÉMET-OLASZ BARÁTSÁG

— Mi a német-olasz barátság?

— Házasság szerelemből; minden hozomány nélkül.

KORSZAKALKOTÓ FELFEDEZÉS

A német professzorhoz beállít egy asszisztens és jelenti, hogy korszakalkotó felfedezést tett.

— Mi lehet ez?

— Tejből is lehet vaját csinálni...

VENDÉGLÖBEN

Egy fürdővendég bemegy a vendéglőben és azt mondja:

— Brengen se mer e Süpp, bis der Krach kommt.

A pincér hoz neki egy levest, a vendég sietve bekansalazza, aztán így szól:

— Jetzt, brengen se mer e Flasch, bis der Krach kommt.

A pincér hoz neki egy húsételt, a vendég gyorsan megeszi, aztán így szól:

— Jetzt brengen se mer e Mehlspeis, bis der Krach kommt.

A pincér hoz egy tésztaét, de most már a kíváncsiság furdalja és megkérül:

— Sagen sie mir, lieber Herr Gast, wann kommt eigentlich der Krach?

— Wenn es zum Zahlen kommt.

A SZEGÉNYSÉG

Egy szegény ember felmegy a padlásra és ott egy összekuporodott meztelen embert talál.

— Hát te ki vagy? — kérdi ijedten.

— Én a Szegénység vagyok.

— És mióta vagy itt?

— Már hosszú évek óta itt vagyok.

— És miért nem mész el innen?

— Elmennék, de nem mehetek, mert egészen meztelen vagyok.

A szegény zsidó erre összeszedte minden megtakarított kis pénzét, szabót hívatott és egy öltöztető ruhát rendelt a meztelen embernek.

A szabó nyolc nap múlva szállította a ruhát, de kitént, hogy a kabát szűk és a nadrág rövid, mert közben a Szegénység nőtt.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA